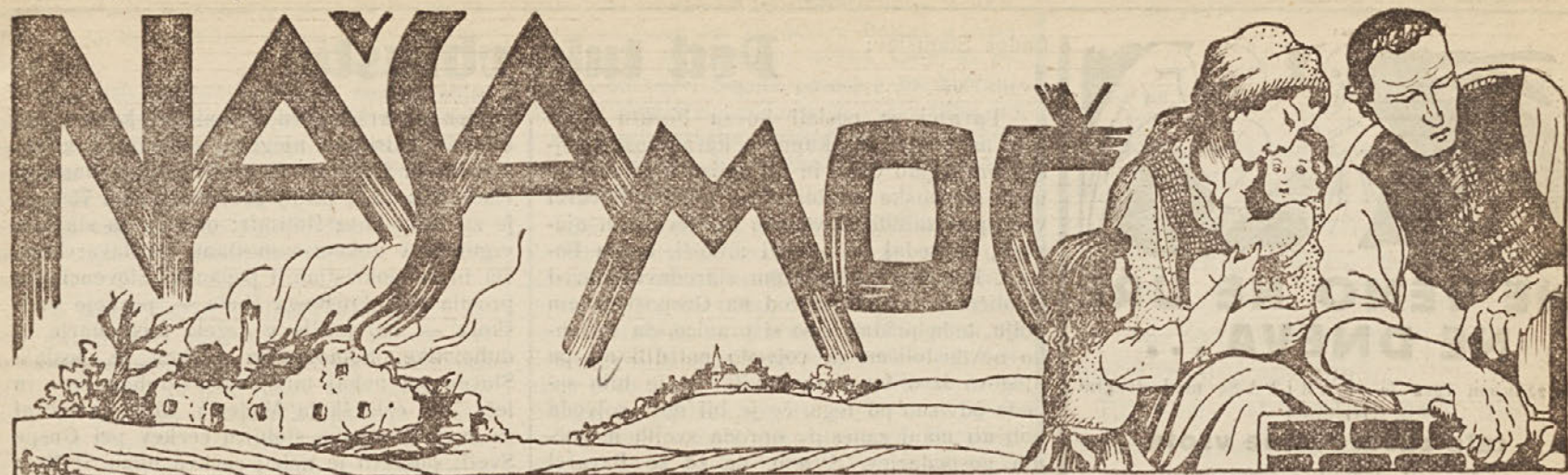

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaajstkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice Din 1'—, za vse ostale Din 16'—.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 30-21, 30-22, 30-23, 30-24.

LETNIK V.

OKTOBER 1940

ŠTEV. 10

Zavarovancem Karitas!

Ako sta oče in mati zavarovana pri Karitas že najmanj eno leto, dobi vsak njihov novorojenček 100 din, starša pa sta oproščena plačila mesečnega prispevka v mesecu, ki sledi mesecu otrokovega rojstva

Vzajemna zavarovalnica se je ob svoji štiridesetletnici spomnila najširših krogov svojih zavarovancev z razpisom velikega nagradnega tekmovanja, iz katerega bo po glavnem žrebanju v oktobru razdelila 240 dobitkov v vrednosti 40.000 din.

Posebno pozornost je pa naklonila svojim Karitas zavarovancem, t. j. vsem onim deset in deset tisočim svojih zvestih zavarovancev, ki z rednim plačevanjem mesečnih prispevkov dokazujejo svojo zvestobo domači zavarovalnici. Predlagala je trgovinskemu ministrstvu, ki nadzira poslovanje zavarovalnic, naj dovoli k splošnim zavarovalnim pogojem za zavarovanje Karitas še posebne dodatne pogoje.

Trgovinsko ministrstvo je s svojo rešitvijo pod V. Br. 29.792 z dne 4. septembra 1940 predlogu Vzajemne zavarovalnice ugodilo in odobrilo sledeče posebne in dodatne pogoje:

Če sta zavarovana mož in žena pri oddelku »Karitas« že po najmanj eno leto, izplača podpisano društvo vsakemu novorojenemu njihovem otroku enkratni znesek 100 din na roke staršev proti predložitvi uradnega dokazila o rojstvu otroka. Za mesec, ki sledi rojstnemu dnevu otroka, sta zavarovana oče in mati oproščena mesečnega prispevka.

To dodatno zavarovanje otrok velja le za zavarovanja s tekočim plačilom premij.

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA
v Ljubljani,
oddelek »Karitas«.

Od 4. septembra 1940 dalje bodo tedaj dobivali starši za vsakega novorojenca po 100 din. Glavni pogoj za to izplačilo je, da sta na dan otrokovega rojstva oče in mati zavarovana pri Karitas že najmanj eno leto. Poleg tega bosta oba oproščena plačila premije v mesecu, ki sledi mesecu otrokovega rojstva.

V dokaz, da so starši upravičeni do tega izplačila, morajo predložiti navadno kratko potrdilo svojega župnega urada. Iz tega potrdila mora biti razvidno, kdaj je bil otrok rojen, na katero ime krščen in kdo sta starša ter kje stanujeta. To potrdilo izročijo starši svojemu krajevnemu zastopniku (inkasantu Karitas), ki bo vse nadaljnje oskrbel.

Zaradi zgornje ugodnosti pozivamo zlasti mladoporočence, da takoj sklenejo zavarovanje pri Karitas. Pripominjamo, da izplačilo ob porodu otroka ni v ničemer odvisno od višine mesečnega prispevka. Tudi oni starši, ki so zavarovani za najnižji mesečni prispevek, imajo pravico do porodnega izplačila. Prav tako ni to izplačilo odvisno od cenika, temveč velja za vsa zavarovanja Karitas.

V družinah, kjer je doslej zavarovan le oče ali samo mati, naj sklene vsaj majhno zavarovanje še drugi zakonski drug in si tako vsaj čez leto dni pridobi pravico do izplačila porodnega prispevka.

Največja skrb staršev so njihovi otroci. V sedanjih težkih časih smo vsi, ki imamo otroke, hvaležni tudi za najmanjšo pomoč. Zato ne dvomimo, da bo naša javnost sprejela zlasti v teh časih ukrep Vzajemne zavarovalnice glede izplačila porodnega prispevka in oprostitve enomesečnih premijskih prispevkov pri zavarovanih Karitas z vso naklonjenostjo in priznanjem. Karitas je že doslej posvečala staršem mnogo pozornosti in jim lajšala njihovo odgovorno breme s tem, da je izplačevala ob smrti otrok 300 oziroma 500 din, pri nezgodnih smrtih pa celo dvakratni znesek. Poslej se bo spominjala zavarovanih staršev tudi ob rojstvu otrok.

Da ne bi staršem nastajali zaradi izplačila porodnega prispevka preveliki stroški, prosimo prečastite župne urade, da z razumevanjem in naklonjenostjo podpirajo socialna stremjenja naše domače zavarovalnice s tem, da prizadetim staršem gredo na roko glede spredaj omenjenih potrdil prav tako, kakor so za svojo razumevajočo naklonjenost želi hvaležnost številnih staršev že doslej ob smrtnih primerih otrok.

Zahvala

Podpisani Gole Janez, posestnik v Zasipu, se zahvaljujem VZAJEMNI ZAVAROVALNICI, katere mi je nastalo požarno škodo pravično in vestno ocenila ter tudi v redu izplačala. Zato našo domačo VZAJEMNO ZAVAROVALNICO VSAKOMUR PRIPOROČAM in naj se vsak pri njej zavaruje.

Zasip, p. Bled, 16. decembra 1939.

Janez Gola.

Preklic!

Kovačič Jože, Zamostec 52, p. Sodražica, ni več zastopnik Vzajemne zavarovalnice, Ljubljana, in nima pravice niti sprejemati nove člane, niti kasirati denar.

Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani.

Zahvala

Podpisani Kunčič Jože se zahvaljujem VZAJEMNI ZAVAROVALNICI, oddelku KARITAS, ki mi je po moji pokojni ženi Frančiški, ki se je ponesrečila, popolnoma solidno izplačala dvojno zavarovalno vsoto. Zato to našo domačo zavarovalnico vsakomur priporočam.

Ribno, 24. decembra 1939.

Kunčič Jožef, Ribno 12, p. Bled 1.

NE VEMO NE URE NE DNEVA...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote

ob smrti sledečih zavarovancev:

Lakitsch Avgust, Celje, Glavni trg 14;
Pavalec Amalija, Studenci pri Mariboru, Slomško-
va 8;
Češnovar Franc, Hrastenice 10;
Kunst Neža, Sv. Peter pod Sv. Gorami 34;
Arlić Terezija, Ljubljana, Komenskega 10;
Grubar Franc, Volčkova vas 11, p. St. Jernej na
Dolenjskem;
Lekše Jožefa, Groblje 15, p. St. Jernej na Dol.;
Kaučič Marija, Ivanjševci, p. Ivanjci;
Srehot Gregor, Gabernik 18, p. Zg. Polskava;
Brglez Franc, Klopce 68, p. Slov. Bistrica;
Humer Ana, Stara Loka 31, p. Škofja Loka;
Lukman Janez, Prevoje 51, p. Lukovica;
Novak Marija, Ljubljana, Bežigrad 12;
Šmid Amalija, Zidani most 29;
Babič Matija, Slatina-Radenci;
Šauer Simon, Maribor, Pregljeva 14;
Lapajne Franc, Celje, Rudarska šola;
Krečič Antonija, Maribor, Frankopanova 15;
Ropret Mihael, Velesovo 30, p. Cerklje pri Kranju;
Mole Franc, Zažar 13, Podlipa pri Vrhniki;
Matjažič Franc, Ljubljana, Zadružna 3;
Pritekelj Marija, Ljubljana, Vidovdanska 9;
Primožič Andrej, Lom 37, p. Trzin;
Steiner Kristina, Ježica 91 pri Ljubljani;
Cundrič Marija, Jesenice, Ruardov trg 4;
Andrie Terezija, Vuzenica 115;
Zadnik Marija, Muhabar 3, p. Novo mesto;
Zaner Rozalija, Sp. Jakobski dol 64, p. Sv. Jakob
v Slov. gor.;
Caisutti Barbara, Ljubljana, Čopova 10;
Leonhard Terezija, Dol. Lendava, Glavna ul. 68;
Plehan Pavla, Ljubljana, Zalokarjeva 4;
Handler Jožefa, Kočevje 149;

Dvojno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti

Pavca Franca, Goriče 18, p. Golnik;
Novaka Franca, Ljubljana-Moste, Zvezna 1;
Žužek Katarine, Dvorska vas pri Vel. Laščah 37;
Koširja Franca, Mojsstrana 58

in brezplačno sozavarovanega 14-letnega Maharija
Mirka, Ljubljana, Cesta dveh cesarjev, ker so
vsi umrli za posledicami neizgode.

Brezplačno sozavarovano vsoto je KARITAS
izplačala po ceniku CT zavarovanim staršem ob
smrti:

3-letnega Prašnikarja Marjana, Koroška Bela 122
in 12-letnega Mešeta Ivana, Vrbljenje 9, p. Ig pri
Ljubljani.

»KARITAS«

Dosledno. Mati male Metke ima mnogo ko-
koši. Nekega dne je ena kokoš manjkala. Odda-
ljila se je od doma in snedla jo je lisica. Mati:
»Vidiš, Metka, kokoš je bila poredna, pa je ušla
in za kazen jo je pojedla lisica.« — Metka: »Kaj
ne, mama, če bi pa bila pridna in ostala doma,
bi jo pa mi pojedli.«

Profesorska. »Dragi dijaki! Danes praznujem
važno obletnico. Pred 10 leti sem ubil muho, ki
mi je padla v skodelico kave. Če bi je po naključju
ne bil ubil, bi bila ta muha izlegla poldrugi tisoč
jajčec. Iz jajčec bi se izlegle nove muhe, ki bi
spet vsaka izmed njih izlegla poldrugi tisoč jaj-
čec. Potomstvo tiste muhe bi do danes naraslo na
550.637.841.296 muh. Zaradi tolike množine muh
bi bilo življenje za človeka na zemlji pravi pekel.
Vidite, kako koristno in zaslužno delo sem opravil
s tem, da sem pred 10 leti ubil eno samo muho.«

Cadež Stanislav:

Pod tujo oblastjo

Bavarci so poslali knezu Borutu svoje
čete na pomoč in skupno s karantansko voj-
sko premagali Obre in jih potisnili z vzhodne
meje slovenske kneževine; s tem so Bavarci
vzeli pod zaščito slovensko kneževino in nje-
nega, od sedaj po njihovi milosti, kneza Bo-
ruta. Pustili so Slovencem starodavni obred
ustoličenja lastnih vojvod na Gosposvetem
polju, toda pridržali so si pravico, da so lah-
ko novoustoličenega vojvodo potrdili ali pa
njegovo izvolitev razveljavili. To je bilo se-
veda odvisno od tega, če je bil novi vojvoda
bolj ali manj zanesljiv opreda svojih mogoč-
nih gospodarjev. S tem, da so se Bavarci
vmešavali v izvolitev slovenskega kneza, je
obred ustoličenja mnogo izgubil na svoji važ-
nosti, kajti knez je bil že tako določen od
Bavarcov in starodavni obred ustoličenja se
je spremenil v golo ceremonijo.

Kakšen je bil obred ustoličenja koroških
vojvod na Gosposvetem polju, se bo marsi-
kdo vprašal?

Novega deželnega kneza, ki so ga spre-
mljali deželni dostojanstveniki, so preoblekli v
nošo koroškega kmeta in mu dali v roke
palico; za seboj je vodil dve živali: bika in
lisasto kobilu. S spremstvom se je odpravil h
knežjemu kamnu, na katerem je sedel s pre-
križanimi nogami vojvodski kmet. Ko se je
knez približal kamnu, je zaklical kmet v slo-
venskem jeziku, kdo se približuje v tako si-
jajnem sprevodu. Odgovor se je glasil, da
vojvoda. Zopet je vprašal kmet, je-li vojvoda
pravičen sodnik, ali bo skrbel za blaginjo
dežele in ali je vnet za krščansko vero. Od-
govor se je glasil, da je novi vojvoda pravičen
sodnik, da je vnet za krščansko vero in da
bo skrbel za blaginjo dežele. Nato so deželni
dostojanstveniki zaklicali kmetu, naj zapusti
kamen in ga odstopi vojvodi. Kmet je še
vprašal, s čim mu hočejo odkupiti, da se
umakne s knežjega kamna. Odgovorili so mu,
da mu da novi knez 60 denarjev, obe živali,
ki ju vodi s seboj, in obleko, ki jo ima na
sebi, in končno, oprosti ga vseh davkov. Nato
je kmet udaril vojvodo nalahno po licu in ga
opomnil, naj bo dober sodnik; umaknil se je
s kamna in vzel obe živali. Vojvoda je stopil
na kamen in zavihtel goli meč na vse štiri
strani in s tem hotel prikazati, da bo pravi-
čen sodnik. Iz kmetkega klobuka je popil
požirek sveže vode v znamenje, da je zadovo-
ljen s tem, kar pridela dežela.

Nato je vojvoda odšel v cerkev Gospe
Svete k službi božji, kjer ga je blagoslovil
škof s Krke. Po slavnostnem obredu se je
odpravil na Gosposvetko polje k vojvodske-
mu prestolu, kjer je sodil in sprejemal po-
klonitve deželnih dostojanstvenikov.

Vendar se je obred ustoličenja tekom ča-
sa spreminjal, marsikaj se je opustilo, dokler
ni prenehal popolnoma. Najprej je odpadel
prvi del: umestitev po kmetu, ki se je zdela
tujim vladarjem poniževalna; nekoliko dlje se
je ohranila poklonitev ob vojvodskem stolu.
Pozneje, v začetku 16. stoletja, so javno po-
klonitev opustili in jo prenesli v dvorano ce-
lovške mestne hiše. Zadnji sled tega obre-
da imamo leta 1728, ko so se koroški deželni
štanovi poklonili v Celovcu cesarju Karlu VI.

Z nadvlado Bavarcov nad Slovenci se je
zgodilo še nekaj izredno važnega, s čimer se
je začela za Slovence nova doba: začelo se je
širiti krščanstvo. Dočim knez Borut, četudi

naklonjen krščanstvu, še ni bil krščen, sta
bila že kristjana njegova naslednika kneza
Gorazd in Hotimir. Knez Gorazd je nastopil
vlado leta 751., po njegovi smrti leta 753. pa
je zavladal knez Hotimir; oba kneza sta bila
vzgojena v nekem samostanu na Bavarskem.
Da bi se pokristjanili poganski Slovenci, sta
prosila solnograškega škofa — pozneje nad-
škofa —, naj pošlje v deželo misijonarje in
duhovnike. Solnograška cerkev je poslala
Slovincem nekaj misijonarjev-duhovnikov in
leta 760. celo škofa Modesta, ki si je izbral
za svojo škofijsko stolnico cerkev pri Gospe
Sveti; posvetil je nekaj cerkva blizu Spitala
na Zgornjem Koroškem in v dolini zgornje
Mure. Toda mlademu, komaj zacvelemu kr-
ščanstvu se je obetal skorajšen pogin. Ko
sta leta 768. umrla škof Modest in knez Ho-
timir, je dvignila uporno glavo narodno-po-
ganska stranka, ki se je bojevala za politično
neodvisnost proti nemškemu gospostvu in s
tem tudi za staro vero svojih dedov. Upor pa
je bil z bavarsko pomočjo kmalu potlačen.
Še hujši upor je izbruhnil leta 772., ko je
začela poganska stranka odločen boj s pri-
staši nove vere in tujega političnega vpliva;
začela je rušiti krščanske cerkve po deželi in
izganjati frankovske duhovnike, ki jih ljud-
stvo ni razumelo, ko so oznanjali Kristusov
nauk v tujem jeziku.

Krščanski stranki v deželi in novemu
knezu Valjahu je prišel tedaj na pomoč ba-
varski vojvoda Tasilo in v krvavih bojih pre-
magal narodno stranko; s tem je zagotovil
zmago mlademu krščanstvu. Solnograška cer-
kev je začela vnovič pošiljati v deželo duho-
vnike, zmožne slovenskega jezika; tem so se
pridruževali novoposvečeni domači duhovniki
in krščanska blagovest, oznanjena v doma-
čem jeziku, si je hitreje in zmagonosno uti-
rala pot med Slovenci.

In če praznujemo naši bratje Hrvatje letos
1300 letnico pokristjanjenja, govorimo lahko
Slovenci, da so naši pradedje prevzeli kršča-
nstvo pred dobrimi 1180 leti.

Nemškimi Frankom je tedaj vladal mo-
gočni vladar Karel veliki (768—814), ki je
hotel napraviti konec polsamostojni bavarski
vojvodini in zato obdolžil vojvodo Tasila ve-
leizdaje in zveze z Obri in Longobardi proti
Frankom; dal ga je vreči v ječo in odvzel
Bavarcem pravico voliti svoje vojvode. Prav-
nopolitični položaj bavarske vojvodine je pre-
nehal in Bavarska je bila vključena v fran-
kovsko državo kot navadna obmejna pokra-
jina. Slovencem je pustil Karel Veliki še
nadalje pravico, umeščati domače kneze, ki
jih je pa postavljali že sam s svojim ukazom;
pustil je Slovincem to pravico samo zato, ker
niso nikoli dajali Bavarcem oborožene po-
moči v njihovih uporih proti Frankom. To
stanje, ko je slovenska kneževina nihala med
navidezno samostojnostjo in popolno podre-
jenostjo, je trajalo še kakih 35 let.

V letih 796—802 so se bojevale frankov-
ske vojske ob pomoči slovensko-karantanskih
čet z Obri in zavzele njihovo prestolnico med
Donavo in Tišo. V teh bojih, v katerih je bila
uničena velika obrska država in ko se je raz-
širila država Karla Velikega do Donave, je
sodeloval tudi slovenski knez ob srednji Dra-
vi Vojnomir.

Se enkrat bi kmalu prišlo do nove
državne zveze proti tujcem, ki bi imela velik

pomen za nas južne Slované, če bi se posrečilo; to je bila država kneza Ljudevita Posavskega.

Leta 819. se je prl proti nasilju frankovskih grofov posavsko-hrvatski knez Ljudevit in z njim se je dvignila proti zatiralcem vsa dežela ob Savi in Dravi; pridružila se mu je tudi slovenska kneževina — ki se je tedaj vsaj začasno otresla frankovske oblasti — in mu pošiljala vojaške čete na pomoč.

Po smrti Karla Velikega so namreč izbruhnili prepri med njegovimi sinovi, kar je imelo za posledico, da ni bila frankovska oblast v obmejnih pokrajinah tako močna kot prej; to oslabitev frankovske moči je izrabil Ljudevit Posavski, združil večino Slovencev, Hrvatov in Srbov okoli sebe in začel boj s Franki. Toda prepri med sinovi Karla Velikega so ponehali, sporna vprašanja so se uredila in frankovska oblast se je kmalu okrepila.

Ljudeviteve čete so zasedle alpske klanice in prehode in branile frankovskim vojakom prodiranje v notranjost dežele. Ljudevit se je upiral do leta 823., ko so njegovi bojovníki podlegli silni premoči in ko je bila že vsa dežela opustošena in požgana. Nad vsem ozemljem so zopet zavladali Franki in za kazen vzeli Slovence, ker so se pridružili Ljudevitu Posavskemu, pravico umeščanja domačih knezov in razdelili slovensko kneževino v grofije.

Ne samo na Koroškem, ampak tudi slovensko zemljo ob Savi, Dravi in Soči so podeljevali nemški vladarji za različne usluge v dar bavarskemu in frankovskemu plemstvu ter nemškemu škofu. Na Kranjskem so bili veliki posestniki brižinski škofje, ki so dobili leta 973. in 1002. v last Selško dolino, skoraj vso Poljansko dolino in Sorško polje z Loko vred; škofje iz Briksena so imeli v oblasti Bohinjsko in zgornjo Savsko dolino z

upravnim središčem na Bledu; škofje iz Bamberga so imeli na Koroškem Beljak s spodnjo Ziljsko in Kanalsko dolino. Oglejski patriarhi so imeli bogata posestva na Notranjskem s središčem v Ložu in v Cerknici ter v Istri; solnograška nadškofija na Koroškem in okoli Pluja; krški škofje pa kraje med Savinjo in Sotlo.

Se večja je bila posest posvetnih knezov. Nemška rodbina Španhajmov je imela na Koroškem posest na Gosposvetnem polju z mesti St. Vid ob Glini, Celovec in Velikovec; na Štajerskem pa Maribor in Radgono. Na Kranjskem je segala njihova posest od Vrhnike, Polhovega Gradca pa do Medvoda in od Zaloga do Turjaka; na Dolenjskem so Španhajmi imeli v lasti vso zemljo od Kostanjevice in Krke do Gorjancev. Velika plemiška rodbina so bili tudi gospodje Andeški; njihova posest je segala od Trojan in Motnika pa do Kokre in Kranja s središčem v Kamniku. Ves svet od Višnje gore in Litije do Gorjancev so posedali Višnjegorski, Turjačani pa od Grosupljega do Ribnice. Na Štajerskem so imeli mogočno oblast Babenberški gospodje, ki so imeli v oblasti Savinjsko dolino s Celjem in svet med Ptujem, Središčem in Radgono. Velika posestva so imeli tudi samostani v Kostanjevici, Jurklostru, Stični — tudi pozneje ustanovljeni samostan v Pleterjah —, Gornjem Gradu in v Velesovem.

In čim več posestnikov si je delilo slovensko zemljo, tem bolj je podložni kmet trpel in toliko več davkov je moral dajati svoji zemljiški gosposki za njeno udobno življenje. Toliko gorja in revščine je preživel slovenski kmet, da, celi rodovi so trpeli in upali na boljše čase. In res, trpljenje ni bilo zaman, kmet je postal na svoji zemlji svoj gospod, od plemstva pa, ki je tlačilo in v krvi dušilo cela pokolenja, ni ostalo sledu; le kaka razvalina na vrhu hriba priča o mogočnosti nekdanjih gospodarjev.

Naš dom ohranimo!

Bila je nekoč hiša, majhna sicer, toda prijetna za bivanje. Ob bistrem potoku je stala, v katerem so se prešerno igrale ribice, in ob košatem gozdu, iz katerega je odmevalo razigrano petje ptic. Mnog tujec je šel mimo hiše, se poželjivo zazrl vanjo in v duhu zahrepenel: »Tu mora biti prijetno! Ta hišica bi morala biti moja!« V hiši je stanovalo mnogo bratov in sestra. Kakor je to že naravno, so se marsikdaj sprli, pa se spet poravnali in življenje v hiši je teklo na zadovoljstvo vseh.

Nekega dne se je pa nad prijazno dolinico pokazal črn oblak. Sprva ni nikogar vznemirjal. A oblak je raste in raste, iz njega je bilo zdaj pa zdaj čuti zamolklo in nič dobrega obetajoče grmenje. Ribice v potoku so se plašno poskrile med obrežne korenine, spev ptic pa je dobil nekam mrtvaški prizvok. Vsa družina je bila zbrana v hiši in v neki temni slutnji molčala. Tedaj je švignil iz oblakov, ki so medtem zastirali vse obzorje, blisk in se z velikanskim truščem sprostil nad sosedovo hišo. Iz hiše so švignili plameni, se raztegnili do druge hiše v vasi in od te spet do tretje. V kratkem času je bila prej mirna vas kot jezero razbeljenega železa. Zenske so obupno vile roke, otroci so begali kot brez uma sem in tja, moški so

izgubili razsodnost ter požar z nesmotnim gašenjem bolj netili, kakor pa gasili.

V oni majhni hišici so pa rekli: »Do nas ne more seči plamen. Toliko je naša hiša od drugih oddaljena, da je ognjeni vihar ne bo dosegel.« Tedaj je močno potrkalo. V hišo je stopil tujec. Zlovesče so se mu svetile oči in njegov obraz je bil kot iz jekla. Pa je tujec prijazno pozdravil, sedel sredi družine in ji pripovedoval o širokem svetu, kjer žive ljudje v bajnih palačah, brezskrbno uživajo dobrote sveta in ne poznajo ne trpljenja ne pomanjkanja. Zvečerilo se je že bilo in plameni gorečih sosednih hiš so se strahotno igrali v oknih hišice, a bratje in sestre so kot zasanjane zle v tujca. Hišica jim je postala pretesna, shramba preborna, obleka kot raševina, vse, kar jim je bilo na domu prijetno in kljub siromaštvu ljubo, jim je postalo odvratno. Ne vsem. Oglasil se je stari oče: »Dragi moji, pomnite, nikjer ni lepše kot v tej hiši!« In še starejši brat je rekel: »Ne zamenjam doma za vse na svetu!« In je pristavila starejša sestra: »Glejte, krog in krog nas je ogenj, mi pa smo na varnem! Kje more biti bolje!« Drugi brat jih je zavrnil: »Ti žulji na roki, kdo jih bo prenašal! Ta ovseni kruh, kdo bi ga še jedel! Naš dom je beračija! V plamenih naj izgine! Mi pa si

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI

V

Ljubljani

Podpisani se tem potom najtopleje zahvaljujem za res solidno izplačano požarno odškodnino. Vedno bom ostal član Vzajemne zavarovalnice ter ta zavod vsakomur najtopleje priporočal.

Prosim, objavite mojo zahvalo v „Naši moči“.

Pozdravljeni!

Logatec, 20. VIII. 1940.

Mihevc Ivan, l. r.

Dol. Logatec 38

Pobijanje draginje. »Hotel sem kupiti Uredbo o pobijanju draginje, pa je nisem mogel.« — »Kako to, ali je morda že razprodana?« — »Ne, razprodana ni, pač pa je — predraga.«

Ce kupuješ na obroke. Kupec: »Koliko stane tale obleka?« — Trgovec: »Tisoč dinarjev pri takojšnjem plačilu, gospod!« — Kupec: »In za koliko mi jo daste, če se domeniva za obroke?« — Trgovec: »Za dva tisoč. Od tega plačate polovico takoj, ostalo pa kadar koli.«

ZANATSKA BANKA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE A. D.

podružnica LJUBLJANA

nemoteno

dovoljuje posojila obrtnikom in obrtnim podjetjem.

Trpljenje zaradi prepričanja. »Vidiš ono gospo tam? Ta dama je strašno mnogo trpela zaradi svojega zmotnega prepričanja.« — »Res? Kako naj to razumem?« — »Bila je prepričana, da lahko z nogo številka 40 hodi v čevljičkih številka 35.«

V primeru konkurze. Aron in Levi trgujeta z živino. Da ne bi drug drugemu konkurirala, skleneta ustanoviti skupno tvrdko. Ko jima je notar sestavil družbeno pogodbo in bi jo morala podpisati, se je Aron nekaj obotavljal. Notar: »Zakaj ne podpišete?« — Aron: »Rad bi, da vstavite v pogodbo še eno določbo.« — Notar: »In ta bi bila?« — Aron: »Dodajte, da se ima v primeru konkurza razdeliti dobiček v enakih delih na oboje.«

Nov redilni prašek

»REDIN« za prašice.

Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zred svoje prašice. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašico ter stane 1 zav. 6 din, po pošti 17 din, 3 zav. po pošti 29 din, 4 zav. po pošti 35 din. — Mnogo zahvalnih pisem.

Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 2
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu

Mesečne nagrade

Narodno gospodarska nujnost in socialna koristnost bosta tudi v novem desetletju upravičili rast Vzajemne.

Tako se glasi rešitev nagradne zlogovnice iz avgustove številke »Naše moči«. Za knjižne nagrade so bili izžrebani:

1. Remie Fanika, Marjinec, p. Mozirje.
2. Rihter Matija, posestnik, Nova Štifta, p. Gornji Grad.
3. Mohorčič Anton, Marjinec, p. Mozirje.
4. Prešern Franc, logar, Ljubljana, Pod turdom 5.
5. Dovjak Anton, Jesenice-Fužine, Cojzova 4.
6. Ferkolj Alojz, posestnik, Dol. Kronovo 19, p. Bela cerkev na Dol.
7. Majhen Ivan, pošt. uradnik v p., Studenci pri Mariboru, Ciril Metodova 14.
8. Veršič Franc, orožnik, Murska Sobota, Nova ulica 32.
9. Korošec Jože, posestnik in mlinar, Bokovo 2, p. Nova vas pri Rakeku.
10. Prešern Amalija, uč. III. razr. trg. akad., Poljčane.

Javna zahvala

Prosim uredništvo »Naše moči«, da objavi moje najtoplejšo zahvalo in moje odkritosrčno priznanje Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani, ki mi je z vsem razumevanjem ocenila škodo, nastalo zaradi požara dne 17. januarja t. l., ter mi odškodnino točno izplačala.

Vsem gospodarjem ta domači zavod najlepše priporočam.

Smolej Franc, I. r.
Koroška Bela 64.

zgradimo grad na njega ruševinah!« Tujec se je pritajeno muzal. Še so se oglašali in kot gluho nemi slepci klicali na dom vse hudo ter sanjari o nebesih na zemlji.

Tedaj je stari oče proseče dvignil roke in zarotil vso družino: »Glejte, vsak hip lahko zabloudi iskra tudi k nam in nam zaneti ogenj nad glavami! Ne poslušajte tujca, ki zanj ne vemo, kakšne misli skriva za sladkim govorjenjem! Na svoj domek mislimo! Na stražo vsi! Ti v podstrešje, ti k skednju, ti tam k drvarnici! In drugi vsi, na mesta! Čuvajte dom, gasite iskre, ki jih veter raznaša in za nje ne veš, ali niso namenjene tudi naši hiši!«

Starec je govoril zaman. Tujčeva beseda je postajala še bolj zapeljiva in sladka. Kot v bitje z onega sveta so vanj zrl bratje in sestre ter pozabili na vse okoli sebe.

Tedaj se je zgodilo, da je iskra švignila v svili. Še trenutek in vsa lepa domačija je bila en sam mogočen plamen, ki je pošastno silil pod črno nebo in klical maščevanje nad one, ki so v mislih izdali svoj dom. S peklenkim truščem se je sesula hiša in pokopala v ognjeni grob vse brate in sestre. Le stari oče in mlajši brat sta se rešila, a bila sta ob vse. Tedaj je pristopil tujec. Zapovedujoče jima je rekel: »Tu imata odkupnino! Lahko gresta po svetu! Tu si jaz zgradim svoj grad! Lahko mi pa služita tudi za hlapca!«

Tu je konec zgodbe. Le to še vemo, da je starcu od boli počilo srce, mlajši brat pa

se ne more ločiti od zemlje svojih dragih in raje dan za dnem prenaša žgoče udarce tujčevega valpta.

Ali se je res ta zgodba odigrala nekje v davni? Ali je ne doživljamo prav v teh dneh?

Svoj dom imamo, krasan in pa bogat tako, da tujcu slehernemu vzbuja grešne misli. Nad tem domom sije svetlo sonce in nebesne sinjine ne motijo poleti smrt trosečih pošasti. Z naših planin nam veje zdravje in svežina zraka, ki v njem ni sledu vonjav po žveplu, jeklu in smodniku. Plug v miru reže našo zemljo, ki vsem nam hoče, more biti mati in rednica. Utrujen potnik si zvečer ne išče poti v podzemlje. Brezskrbno leže k počitku in sanja, sanja. Kaj sanja?

Da vse okrog nas besni in tuli vihar, ki nove kuje narodom usode, razbija, uničuje, požiga, razstreljuje zaklade uma, srca, rok človeških; a narod naš kot dete neobgledeno ne veruje v lastno moč ter vse posluša, vse uboga, kar drugim gre v račun...

Ne sanja potnik. Iz dneva v dan doživljamo, kako nam vsi izvori lastne sreče, moči, poguma usihajo po lastni krivdi. O, narod, zazri se v lastno podobo, ono prvotno in nepokvarjeno, pa se ti ni treba bati za prihodnost in usode poti! Pomni: Kar sreče, blagostanja je drugod, vsa je le za druge! Ti, narod naš, jo boš užival samo toliko, kolikor si je boš znal sam skovati iz prvin vere, nehlinjene pravičnosti, požrtvovalne ljubezni in — zdrave pameti!

Ip.

Konec našega velikega nagradnega tekmovanja

Enajsto in poslednje žrebanje mesečnih kuponov — Žrebanje dobitkov bo v petek 4. oktobra t. l.

V torek 10. septembra se je zadnjikrat sestala ožja komisija, ki je vodila vsakokratno mesečno žrebanje nagradnih kuponov. V žreb so prišli vsi kuponi, ki smo jih prejeli v času od 10. žrebanja do 10. septembra. Bil jih je znatno večji kup kot druge mesece, čeprav je prišlo mesečno redno nad 4000 kuponov v žreb. Pri zadnjem žrebanju so bili izžrebani sledeči:

1. Jamnik Janez, železničar, Smarča 73, p. Kamnik.
2. Vidic Franc, posestnik, Katarija 59, p. Moravče.
3. Kozlevčar Alojzij, mizar, pomočnik, Razdrto 23, p. Smarje-Sap.
4. Svetelj Franca, kmetica, Senčur 55 pri Kranju.
5. Gerlih Josip in Marija, Dobrteša vas 27, p. Sv. Peter v Sav. dol.
6. Žilko Jože, kmet, Podpeč 15, p. Preserje.
7. Kastelic Janez, posestnik, Sad 9, p. St. Vid pri Stični.
8. Dolinšek Janez in Martin, pečarja, Vel. Mengeš 165, p. Mengeš.
9. Urbančič Marko, posestnik, Čatež 44, p. Velika Loka.
10. Cerkveno predstojništvo — frančiškani, Maribor, Aleksandrova 2.
11. Pavlin Andrej, čevljar, Sp. Vetrno 5, p. Križe pri Trzinu.
12. Bratkovič Franc, posestnik, Ivanjski vrh 29, p. Sv. Anton v Slov. gor.

13. Kolar Jožef, železničar, Crešnjevce 13, p. Slov. Bistrica.
14. Malajner Ivan, delavec, Rogoza 49, p. Hoče pri Mariboru.
15. Sečnik Janez, posestnik, Butajnova 16, p. St. Jošt — Vrhnika.
16. Golob Jakob in Ana, posestnika, Sv. Florijan 6, p. Šoštanj.
17. Kranjc Anton, Rakitna 42, p. Borovnica.
18. Schemitsch Jože, Mozelj 84 in p.
19. Lombar Ignac, kmetovalec, Pristava 3, p. Križe pri Trzinu.
20. Furlan Anton, mizar, Moravci 8, p. Mala Nedelja.

Tako je končano žrebanje kuponov, ki je skozi 11 mesecev vezalo pozornost naših zavarovancev. Izmed blizu 150.000 zavarovanj je 240 zavarovancev prišteti med srečne, ki bodo v oktobru prejeli lepe dobitke.

Čudna obrt. »Poglejte onega gospoda! On živi na račun napak svojih bližnjih.« — »Kako to?« — »Izdeluje namreč radirke.«

Višja živina. »Dovolite, gospa, kaj ne, da je vaš mož konzul?« — »Oprostite! Gaj Julij Cezar je bil konzul, moj mož je pa generalni konzul.«

Vrednost bahača. Nekaj pesnik naleti pri kopanju na svojega znanca, znanega po svojem bahaštvu. Znanec si je ravno otiral kožo z brisačo ter pri tem vprašal pesnika: »Če bi mogel mojo vrednost izraziti v denarju, koliko misliš da bi bil jaz vreden?« — Pesnik: »24 dinarjev!« — Znanec: »Kako to? Toliko je vredna že tale brisača.« — Pesnik: »Da, tudi tvojo brisačo sem že vračunal.«

Žrebanje za dobitke bo v petek 4. oktobra ob šestih zvečer v veliki posvetovalnici Vzajemne zavarovalnice. Delo komisije bo pri žrebanju nadzoroval zapriseženi državni notar. Izid žrebanja bo objavljen v novembrski »Naši moči«, ki izide okoli 20. oktobra.

★

Važno opozorilo vsem, ki so bili izžrebani! Morda se je pri objavi imen izžrebanih tekmovalcev vrnila kaka pomet. Morda smo objavili kake napake pri naslovih. Morda se je ta ali oni v teku leta preselil in naslov, kakor je bil objavljen v »Naši moči«, ni več pravilen. Zato prosimo vse tiste tekmovalce, ki so bili v teku leta izžrebani, pa bi bilo treba sedaj njihov naslov spremeniti ali popraviti, da nam zanesljivo javijo spremembo oziroma popravek najkasneje do 1. oktobra 1940.

Na napačen naslov se je obrnila. Mlada žena pokliče po telefonu zdravnika in pravi: »Gospod doktor, pridite takoj k nam! Moj mož ima vročino, mislim da okoli 50 stopinj!« — Zdravnik: »Kaj, petdeset stopinj?« — Žena vsa iz sebe: »Da, petdeset, najbrž celo več!« — Zdravnik: »Potem pa kličite raje gasilce!«

Šolska naloga. Učitelj je dal učencem pisati nalogo z naslovom: Obisk pri mojem stricu. Učenci začno pisati, v razredu je vse mirno, slišati je škrtnje peres. Pa že po nekaj trenutkih odloži učenec Morie pero in javi, da je z nalogo gotov. Učitelj se začudi, pa pogleda v zvezek. Morie je nalogo takole rešil: »Včeraj popoldne sem obiskal svojega strica. Ker ga ni bilo doma, sem se spet vrnil domov.«

Posebnosti ozračja, vreme in podnebje

Poleg neštetihi dobrih in slabih lastnosti zraka v manjšem obsegu treba omeniti še druge posebnosti zraka ali ozračja v večjem obsegu, ki znatno vplivajo na življenje v ugodnem ali neugodnem smislu.

Zračna toplota je neposredno občutna in odločno usmerja naše ravnanje. Toplina zraka izven zaprtih prostorov, kakor so človeška in deloma tudi živalska bivališča, je odvisna od sončnega žarenja. Zrak sam je slab prevodnik toplote, počasi se segreva, počasi se shlaja. Tudi močni toplotni žarki prodirajo zrak, ne da bi ga znatno ogreli, pač pa se segreva zemeljsko površje, tekoče in trdo, vobče hitreje in prav zemeljsko površje oddaja toploto bližnjim zemskim plastem ter tako ureja zračno toplino nad zemeljskim površjem. Voda, ki pokriva večji del zemeljskega površja, se tudi počasi segreva in počasi hladi. Ako vzamemo množino toplote, ki je potrebna, da se segreje voda do neke temperature, za enoto, treba za segrevanje hribin, t. j. zemeljskih sestavin, znatno manj toplote, komaj petino do polovice take enote. Hribine imajo, kakor pravijo učenjaki, nižjo svojisko (ali specifično) toploto kakor voda, v enakih razmerah se segrevajo dva- do petkrat hitreje kakor voda in se prav v enakem razmerju shlajujejo.

Ogrevanje zemeljskega površja in z njim bližnjih zračnih plasti je odvisno od raznih okoliščin. Predvsem od vpadnega kota, ali prihajajo toplotni žarki naspik ali poševno. Razlika med žgočimi poletnimi (navpičnimi) žarki in milimi zimskimi (poševnimi) je očitna. Isto razliko še ojačuje trajanje sončnega žarenja, dolgi poletni in kratki zimski dnevi. Velikega pomena je oblačnost ali meglenost, ki je znatna ovira segretju ali shlajenju ozračja tik nad zemeljskim površjem. Zračne plasti visoko nad zemljo niso toplejše, ampak neverjetno hladnejše od nižjih, kar dokazuje povezanost zračne toplote s toplino zemeljskega površja.

V zvezi s temi in še drugimi okoliščinami se menja zračna toplota stalno. Najnižja je navadno pred sončnim vzhodom, najvišja okoli dveh popoldne. S točnim merjenjem zračne toplote se določa srednja dnevna, mesečna in letna toplota, pa tudi najvišja in najnižja dnevna, mesečna in letna toplota katerega koli kraja. Namesto zamudnega osebnega merjenja z navadnimi toplomeri se čedalje bolj uvajajo umetne toplomerilne naprave, ki same po sebi in prav zanesljivo zapisujejo vse pretehtanje zračne toplote sproti (samopisni toplomeri).

Druga posebnost ozračja je zračni pritisk (ali tlak), ki ni nič drugega kakor teža zraka, ki tišči na zemeljsko površje. Ta pritisk se da točno zmeriti s posebnimi pripravami, ki jim pravimo tlakomeri (ali barometri), in znaša ob morski gladini nekaj čez 1 kg na 1 cm² (en štirirajski centimeter površja), kar vidimo na živorebrnih tlakomerih, da stoji v stekleni cevi z odprtino (ali lučjo) 1 mm² živorebrna nit 760 mm visoko, v vodnih tlakomerih pa vodna nit 10.000 mm ali 10 m visoko.

Zračni pritisk se spreminja z nadmorsko višino. Tako znaša v višini 1000 m nad morjem pri toplini 0° C 670 mm Hg (živega sre-

bra), pri 15° C pa 675 mm, v višini 2000 m pa 590 oz. 598 mm, v višini 3000 m pa samo 517 oz. 528 mm. (Naš znameniti goriški prosveitelj Valentin Stanič je že pred enim stoletjem obhodil triglavsko pogorje in z živorebrnim tlakomerom določil višino Triglavu in drugim vrhovom.) Dandanes imamo že priročne tlakomere iz kovine za navadno rabo. Kovinski tlakomeri se dajo kaj udobno rabiti kot višinoмери (ali hipsometri).

Višinski zrak je lažji in redkejši. Od nekdaj je že znana gorska bolezen dolincev, ki se naglo povzpno v višino 2500 ali 3000 m brez zadostnega prilagojenja na zmanjšani zračni pritisk. Onemoglost, omotičnost, srčna tesnoba, krvavitve iz nosa in drugih duplin značijo tako bolezensko stanje. Iste vrste je letalska bolezen, ki se loteva letalcev in njihovih spremljevalcev, oz. letalskih potnikov, če niso pri višinskih poletih zadostno zavarovani proti naglemu zmanjšanju zračnega pritiska. Dosti letalskih nesreč je bilo v prejšnjih časih na ta rovaš.

Višinski zrak pa vpliva tudi ugodno na naše zdravje, ako se človek oprežno prilagodi nanj. Ne glede na svetlobno in toplotno žarenje, ki je v višinah vobče močnejše kot v nižinah, se kaže zdravilni vpliv zredčenega zraka ali zmanjšane zračne pritiska samega na sestavo krvi. Rdeča krvna telesa se brž namnože, od navadnih pet milijonov v 1 mm² (eni drobni kapljici krvi) jih je že po kratkem času (2—3 tednih) šest ali celo sedem milijonov, kar pomeni izredno porast krvotvorne moči in znatno okrepitev oslavljenega telesa. Ugoden vpliv višinskega zraka se kaže tudi pri nekaterih motnjah srca, oziroma krvnega obtoka in pljuč; neke vrste naduho in dušice se boljšajo v višini.

Ob tej priložnosti treba vsaj omeniti vpliv zgoščenega zraka ali višjega zračnega pritiska, ko delajo v njem potapljači ali delavci v podvodnih zvonovih (ali kesonih), dobivajo potrebni zrak po zračnih stiskalnicah iznad vode. Človek se dobro prilagodi zvišanemu zračnemu pritisku na dvojni, trojni ali celo večkratni pritisk, ki ga merijo po atmosferah (ozračjih) po naše, 1 atmosfero znaša navadni zračni pritisk ob morju). Nevarnejša je prilagoditev iz zgoščenega zraka v navadni pritisk. Če se ta sprememba ne izvrši prav oprežno in počasi, popokajo potapljalci ali podvodnim delavcem žile po drobju, nevarno so krvavitve v možgane ali hrbtini možg. Če že niso okvare takoj smrtne, ostajajo večkrat trajne okvare v obliki ohromitve, oslepitve, oglušitve itd.

Zračni pritisk se menja na istem kraju ne glede na nadmorsko višino. Menjave zračnega pritiska se sproti zapisujejo kakor menjave zračne toplote ročno, ali po samopisnih tlakomerih. Ti zapisi so zelo poučni glede trenutnega in prihodnjega stanja v ozračju. Nestalnost zračnega pritiska povzročajo menjajoča se toplota, vlaga, prav posebno še gibanje ozračja.

Stalno ne miruje zrak nikjer in nikdar, ponekod je gibanje zraka bolj redko in šibko, drugod bolj pogostno in včasih silovito. Vzrok zračnemu gibanju so toplotne in vlažnostne spremembe v ozračju, te spremembe pa se ne drže stalno na krajih, kjer na-

stajajo, temveč se skušajo v velikanskem, tako lahko gibnem zračnem morju, izravnavati. Tako nastajajo v ozračju tokovi, ki jim navadno pravimo vetrovi.

Vsaka pokrajina ima svoje posebne, redno se ponavljajoče vetrove v raznih oblikah, smereh in jakosti od šumljajočega vetriča do vse podirajočega grozanskega viharja, kakor pač nastajajo spremembe v ozračju naglo ali počasi, v večjem ali manjšem obsegu. Večinoma vsi vetrovi se dajo porazdeliti v tele poglavne skupine.

Okoli ravnika se dviga vroči z vlago napojeni zrak v višino ter poteka proti obema tečajema do približno 35° vzporednika, kjer se obrača nazaj proti ravniku. Od tečajev proti ravniku obrnjeni vetrovi se imenujejo pasati, od ravnika proti tečajema usmerjeni pa antipasati. Zaradi vrtenja zemeljske oble so smeri teh vetrov ne navpične na ravniku, ampak poševne, na severno poloblo prihaja antipasat z jugozapada, pasat s severovzhoda.

Druga skupina vetrov veje med morjem in celino. Poleti se celina močno segreva, vroči zrak nad celino se dviga, na njegovo mesto prihaja z morja veter, ki mu pravijo ciklon. Pozimi piha obratni veter proti morju, anticiklon. Na obrežju je ozračje vedno razgibano, podnevi veje mornik, ponoči sušnik.

Tretja skupina obsega vetrove, ki nastajajo iz napetosti ozračja v gorah in dolinah. Gole pečine se podnevi naglo segrevajo, ponoči pa hitro shlajujejo, gozdovi pa in drugače obrasle pokrajine slede takim zračnim spremembam polagoma. Odtod napetosti v ozračju, ki se izravnavajo v obliki gorskih in dolinskih vetrov.

V posameznih pokrajinah nastajajo posebne zmesi vetrovnih vrst, ki so naravnost značilne. V Alpah sluje fén, ki močno tali sneg, po našem Krasi in daleč doli po Dinarskem pogorju brije mnogokrat burja, na jugu donavske nižine divja košava.

Velikega pomena je zračna vlaga. Ob pičli vlazi je ozračje bistro, nebo jasno, dnevi sončni, noči svetle od mesečine ali zvezdnega soja. Ob večji zračni vlazi se pojavlja v ozračju mrč, zmanjšanje jasnosti, oddaljeni predmeti so nekako zasrti z nevidno kopreno. Ob še večji vlazi se delajo megle, včasih samo po nižavah, včasih samo po višavah. Zgoščeno vlago više v ozračju imenujemo oblake, ki so po svojih oblikah raznovrstni in zelo značilni za nadaljnji potek oblačnosti. V našem jeziku imamo pristne izraze za oblačne tvorbe, kakor mrena, ovčice, kopa, proga, nasad, suh, deževen in hudourn oblak, izraze, ki se po pomenu točno skladajo s splošno rabljenimi znanstvenimi izrazi.

Iz oblakov prihajajo padavine dež, toča, soda in sneg, različno oblikovana strjena voda. Brez oblakov, iz čistega ozračja nastajajo rosa, slana, srez, istotako vodne inačice.

Ob sončnem vzhodu in zahodu je na nebu samem, v oblakih in obzorju posebno žarenje, rdeče ali rumeno, ki ima vsako svoj pomen, rdeče žarenje zvečer napoveduje jasen ali suh prihodnji dan, rumeno oblačen ali deževen, jutranje žarenje je za tisti dan nasprotno pomembno, rdeče za oblačnost in dež, rumeno za jasno ali suho. Včasih ima mesec okoli sebe ploščat kolobar, včasih izrazit krog, kar znači izkušenim opazovalcem različno takratno in naslednje stanje v ozračju.

Skupek vseh teh okoliščin in posebnosti, zadevajajočih se ozračje v določenem kraju in mejenem času, označujemo na kratko z besedami vreme in pridevki lepo in grdo, sončno, megleno, oblačno, deževno, snežno, suho, vetrovno, viharo, tiho, pomladno, letno, jesensko in zimsko, stalno in spremenljivo, po potrebi še drugače.

Vreme je izrednega pomena za zdravje, pa tudi življenje sploh. Zato se je razvilo po vsem omikanem svetu urejeno opazovanje in zapisovanje vremena z zanesljivimi pripravami. Popolne vremenske opazovalnice ustanavljajo toplino, zračni pritisk in vlago, vedrino in oblačnost, padavine, smer in silo vetrov, ob morju tudi stanje morja.

Krajne vremenske opazovalnice pošiljajo svoja poročila središnji pokrajinski ali državni opazovalnici, ki na tej podlagi izdeluje in priobčuje poročila o vremenskem stanju in napoveduje s precejšnjo verjetnostjo vreme za en ali dva dni naprej.

Vsaka pokrajina ima svoje vreme, ki se sicer vedno spreminja, a se vendar drži nekega stalnega reda. Skupek vseh posebnosti in okoliščin, ki se nanaša na ozračje katere pokrajine in za daljšo, več desetletno dobo, imenujemo podnebje ali klima.

Naša ljuba mati Zemlja ima zelo raznoliko površje, nič manj raznovrstno ni podnebje na njem, vendar se dajo vse te razlikosti zbrati in razporediti v pregledne skupine, ki obsegajo vse značilnosti posameznih podnebij.

1. Vroče ali tropično podnebje ima visoko povprečno zračno toplino (25°C), tla so razgreta celo nad 75°C , visoka je tudi zračna vlaga, letnih časov prav za prav ni,

vrstita se samo dobi deževja in suše. Nevarnim priseljencem grozita sončarica in vročinska kap, domačine in priseljence kose številne kužne bolezni, predvsem močvirska, črna in žolta mrzlica, griža, spalna bolezen in raznovrstni živalski zajedavci. V puščavah vročega pasu, ki obsega več ko tretjino zemeljskega površja, je pa vse življenje zelo skrženo zaradi prepičlega rastlinja.

2. Mrzlo ali arktično podnebje ima nizko toplino, najvišja dosega komaj 10°C , zelo pičlo rastlinje, zelo je prebivalstvo redko, a zdravo, ker so kužne bolezni skoroda neznane.

3. Zmerno podnebje značijo letni časi z različno toplino in vlago. Menjava med mrzlo zimo in vročim poletjem, toplimi dnevi in hladnimi nočmi, počivajočim in bujnim življenjem v prirodi vpliva poživljajoče na človeka, ki se je v tem podnebju povzpela v splošni omiki najvišje in dosegel tudi v zdravstvenem pogledu in glede življenjske moči največji razmah. V najlepši letni dobi, spomladi, je v naših krajih največ različnega obolenja in umiranja zaradi tako imenovanih prehladnih bolezni, ki so po večini kužne bolezni in se po zimskem oslavljenju najlažje razvijajo. Poletje je nevarno dojenčcem zaradi vročine in po njej povzročene nakazne hrane, jesen je vobče najbolj zdrav letni čas.

4. Obmorsko podnebje se odlikuje, da ni poleti prevroče, ker morje hladi, in pozimi premrzlo, ker morje greje; da je ozračje čisto, skoraj brez prahu, in da se zrak stalno giblje ali od kopnega proti morju ali narobe, kar človeka sveži in pospešuje delovanje kože in drobja. Obmorsko podnebje je zdravilno za mnoge splošne in počasne bolezni, nevarno pa je za jetiko na drobju.

5. Celinsko ali kontinentalno podnebje znači velika razlika med žgocim poletjem in hudo zimo, vročimi dnevi in hladnimi nočmi. To podnebje je brez posebnih zdravstvenih ugodnosti, a tudi brez posebnih škodljivosti.

6. Gorsko podnebje se začneja v višinah 1000 m nad morjem. Zredčeni in čisti zrak, ki vsebuje tudi nekaj ozona, močno sončno žarenje, ki omogoča tudi pozimi bivanje (gibanje in ležanje) na prostem, vpliva zelo ugodno na splošno okrepitje in zdravljenje vseh vrst jetike. Povsod nastajajo visokogorska zdravilišča in okrevališča za to ljudsko bolezen; močno se razvija tudi šport v gorah poleti in pozimi.

Podgorsko ali subalpinsko podnebje je bolj umerjeno že zaradi obsežnih gozdov na gorskih pobočjih ali visokih planjavah in nudi svojevrstne zdravstvene ugodnosti.

7. Velemestnega podnebja v naših krajih ni, ker nimamo velikih mest, pač pa se razvija podobno podnebje po nekaterih krajih naše domovine z naraščajočo veleobrtjo. Za to zdravju škodljivo podnebje je značilno slabo ozračje, polno dima, prahu, raznih plinov, stalna meglenost, zagatna sopenost v tovarnah in bivališčih, ki so vobče pretesna, in drugi nedostaki zavoljo preoblijudenosti, gnotne in npravstvene sirotnosti.

Razvidno je, da je za zdravje najbolj ugodno ozračje v prirodi. Kdor mora po svojem bivališču ali poklicnem poslu živeti v slabem ozračju, naj se čim česče zateka v okrilje matere prirode in se v njem čim dalj mudi!

Podpirajmo našo radiofonijo!

Dolga prizadevanja za izboljšanje slovenske radiofonije se uresničujejo. V Domžalah bo kmalu razpustila zelena smrečica, da je novo radijsko odhajno poslopje v surovem že dograjeno, enako tudi na Teznu pri Mariboru. V Ljubljani v Kološevski ulici so že podrli staro hišo in kopljejo temelje za osrednji Slovenski dom, v katerem bodo nameščeni novi študijski in upravni prostori našega radia.

Vse to veliko delo na treh krajih gradimo v neugodnih okoliščinah. Vendar na to ne smemo nikoli misliti, kakor na velik pomen, ki ga bo imela za nas Slovence tako prenovljena in tehnično dovršena domača radiofonija. Iz zavesti tega pomena našega radia naj zraste stremenje in vo-

lja, da vsak Slovenec k temu delu pripomore. In spet ne mislimo tu na kakšne denarne zbirke. Kako lahko pomagamo? Če še nisi, postani radijski naročnik! Če si že, pridobi znanca ali prijatelja, da se uvrsti med radijske naročnike.

Vsakdo ve da se postaja vzdržuje z delno radijsko naročnino. Čim več naročnikov, tem boljše. Nove zgradbe bodo drage, število radijskih naročnikov pa je za naše razmere prenizko. Vsak zaveden Slovenec bi moral imeti danes svoj radijski sprejemnik, če le to zmore. Da je radio luksuz, to pojmovanje je napačno, zgrešeno tudi za tistega, ki ga ne more kupiti. Radio je danes važen in pomemben činitelj v življenju vsakega kulturnega naroda. Preko radia tako rekoč utripa vse narodovo življenje in v malem obsegu življenje vsega sveta. Po radiu spoznavamo našo zemljo, našo kulturo, umetnost, glasbo, zvezani smo z vsemi pomembnejšimi dogodki doma in po

svetu. Radio nam nudi dovolj vsega: pouka, zanimivosti, zabave itd.

Kdor se zaveda, kolikšno vrednost predstavlja danes radio tako za posameznika kakor za celoto, ta ceni radio, njegovo vlogo in njegov pomen. Slovenci smo majhen narod. Zato je tem bolj potrebno, da se strnemo ob našem radiu, ga poslušamo, sodelujemo z njim in ga podpiramo. Že zavest sama in ponos, da imamo svojo radiofonijo, pridobljeno s težavo in zgrajeno z lastnimi sredstvi, nam morata narekovati večjo navezanost na naš radio. Če ima Slovenija danes 22.000 radijskih naročnikov, je to v primeri z drugimi kulturnimi narodi veliko premalo. Res, da je dosedanja šibkost postaja bila vzrok, da se v več krajih glas naše kukavice ni slišal. Ta vzrok bo sedaj odpadel. Dve novi postaji bosta omogočali dober sprejem domače postaje prav do najbolj oddaljenega naselja.

Novo 41. kolo sreče državne razredne loterije je v polnem teku.

Tudi Vi morate vedeti, da je sedaj najbolj ugoden čas za nakup srečk.

Številni veliki dobitki, ki so bili izplačani srečnim igralcem na kupljene srečke v glavni Planinškovi kolekturi

„Vrelec sreče“

so Vam dokaz, da je tudi Vam dana možnost zadeti kak večji dobiček.

Naročajte in kupujte tudi Vi srečke drž. razredne loterije.

Vsak je dober gospodar in dober državljan, ki misli na svojo bodočnost in na svoje.

Priporoča se Vam Vaša domača glavna Planinškova kolektura

„Vrelec sreče“

Ljubljana

Beethovnova ul. 14, tel. 35-10

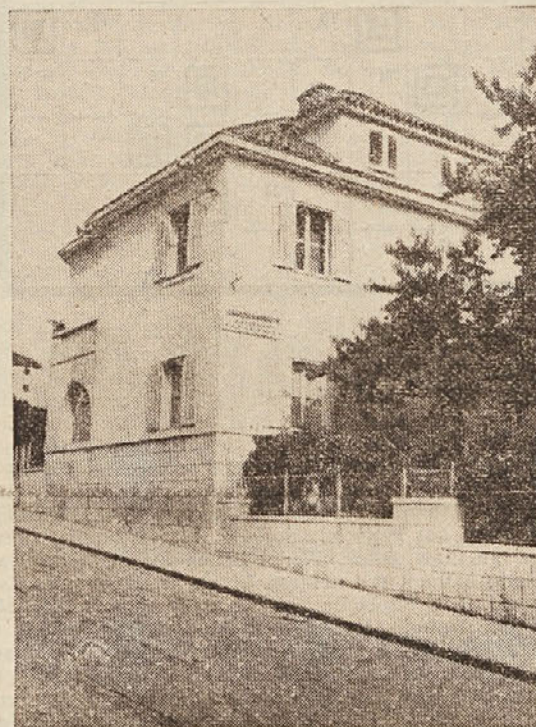
Naše podružnice

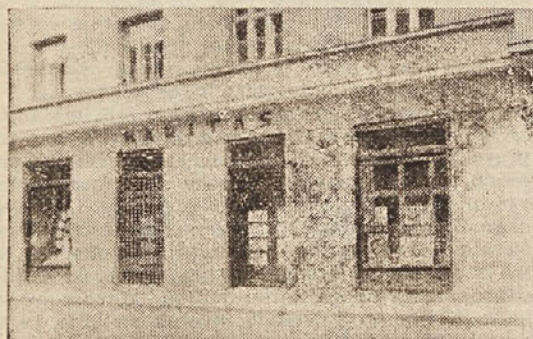
Hiša v Pašičevi ulici 10 v Beogradu, v kateri posluje podružnica Vzajemne zavarovalnice. Njen naslov je: Узајамно осигуравајуће друштво, Београд, Пашићева 10. Телефон 23-964

Palača Vzajemne zavarovalnice v Zagrebu. Palača, v kateri je znana kavarna »Zagreb«, stoji na oglu Berislavičeve ulice in Zrinjskega trga, torej na najlepšem kraju Zagreba. V palači posluje podružnica Vzajemne zavarovalnice. Njen naslov je: Узајамно осигуравајуће друштво, подružnica, Загреб, Зрински трг 17. - Telef. 23-597.

Vila v Ulici XI. puka v Splitu, v kateri posluje podružnica Vzajemne zavarovalnice. Njen naslov: Узајамно осигуравајуће друштво, подružnica, Split, Ulica XI. puka broj 22. Telefon 28-56.

Poslovni prostori podružnice Karitas v Mariboru, Orožnova ulica 8. Telefon št. 29-80.

Uažno za zavarovance Karitas!

Ponovno smo zvedeli, da nekateri brezvestni ljudje raznašajo neresnične vesti o KARITAS. Govore, da KARITAS ne bo izplačevala posmrtnin v primeru vojne. Take govorice so popolnoma neosnovane in imajo samo namen škodovati ugledu zavarovalnice ter begati zavarovance. Če bi kdo raznašal ali govoril take neresničnosti o KARITAS, nam ga prijavite, da ga bomo sodnijsko prijeli. KARITAS bo kljub takim izpadom proti njej še nadalje delala v korist svojih članov zavarovancev. Po pravilih izplača KARITAS posmrtnino ne glede na to, kje kdo umrje, bodisi doma ali pa od doma, v mirnem času ali pa v vojni. Pač pa po členu 21. svojih pravil KARITAS ne izplača dvojne zavarovalne vsote za nezgode tistih oseb, ki se ponesrečijo ob vojnih dogodkih, in ob mobilizaciji za nezgode oseb, ki stopijo v vojaško službo. V vsakem slučaju pa se tudi v teh primerih izplača enkratna posmrtnina. Odpade samo ugodnost nezgodnega zavarovanja.

Ob tej priliki opozarjamo vse zavarovance, naj mesečne prispevke v redu plačujejo. V smislu pravil je treba plačevati prispevke vsak mesec za naprej, ne pa za nazaj, kakor nekateri napačno mislijo. Mesečni prispevek je vedno plačljiv za tekoči mesec! Prosimo, da vsi zavarovanci, ki tega doslej niso vedeli, to upoštevajo in v redu plačujejo nastopnikom — inkasantom mesečne prispevke.

KARITAS.

ZAHVALA

Podpisani Limoni Anton, Dob 8, p. Dob pri Domžalah, se javno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani, ki mi je tako pošteno, solidno in točno izplačala požarno odškodnino, ko sta mi pogorela kozolca. — Vsak zaveden slovenski gospodar se zavaruj samo pri tej poštenu, čisto domači zavarovalnici.

Dob pri Domžalah, 27. 8. 40.

Limoni Anton, l. r.

Novica, Miha: »Ali že veš, da Joža nič več ne pije?« — Jaka: »Ni mogoče! Kdaj je pa umrl?«

Točno, A.: »Kaj je prav za prav?« Urad za pobijanje previsokih cen? — B.: »To je javni urad, ki sprejema in ugodno rešuje prošnje trgovcev, ki prosijo za dovoljenje povišanja cen.«

Posebni znaki. Policijski uradnik izpolnjuje vprašalno polo za potni list. Na kraju vpraša: »Imate kakšne posebne znake?« — Prosilec: »Nimam še nobenega odlikovanja in na železnici plačujem celo vozovnico.«

Niso se zlagali. Mama opazi, da so ji izginile iz shrambe pomaranče. Pokliče Janezka in Mirico in ju hoče trdo prijeti: »V shrambi je bilo pet pomaranč. Zakaj sta sedaj tam le dve?« — Janezek in Mirica: »Tistih dveh nisva opazila.«

Popravi!

V nagradni križanki na strani 100 mora stati štev. 96 za en prostor v levo.

Ni prav razumela. K specialistu za srčne bolezni pride gospodična. Zdravnik jo vestno preišče, pa pravi: »Ničesar ne najdem na srcu. Jaz bi bil vesel, če bi imel tako srce.« — »O, saj sem še prosta!« ga gospodična hitro prekine.

Profesor in sladoled. Profesor gre s svojim nečakom mimo slaščičarne, na kateri je bilo napisano: »Prvorazredni sladoled«. Nečak: »Stric, prosim, kupite mi sladoleda!« — Profesor: »Ali, dečko, ta sladoled ni za tebe. Ti hodiš vendar že v drugi razred.«

Besede loviti. »Kam greš?«

»Nikamor!«

»Kako nikamor? — Nekam vendar greš, če hodiš?«

»Ne, nikamor ne grem!«

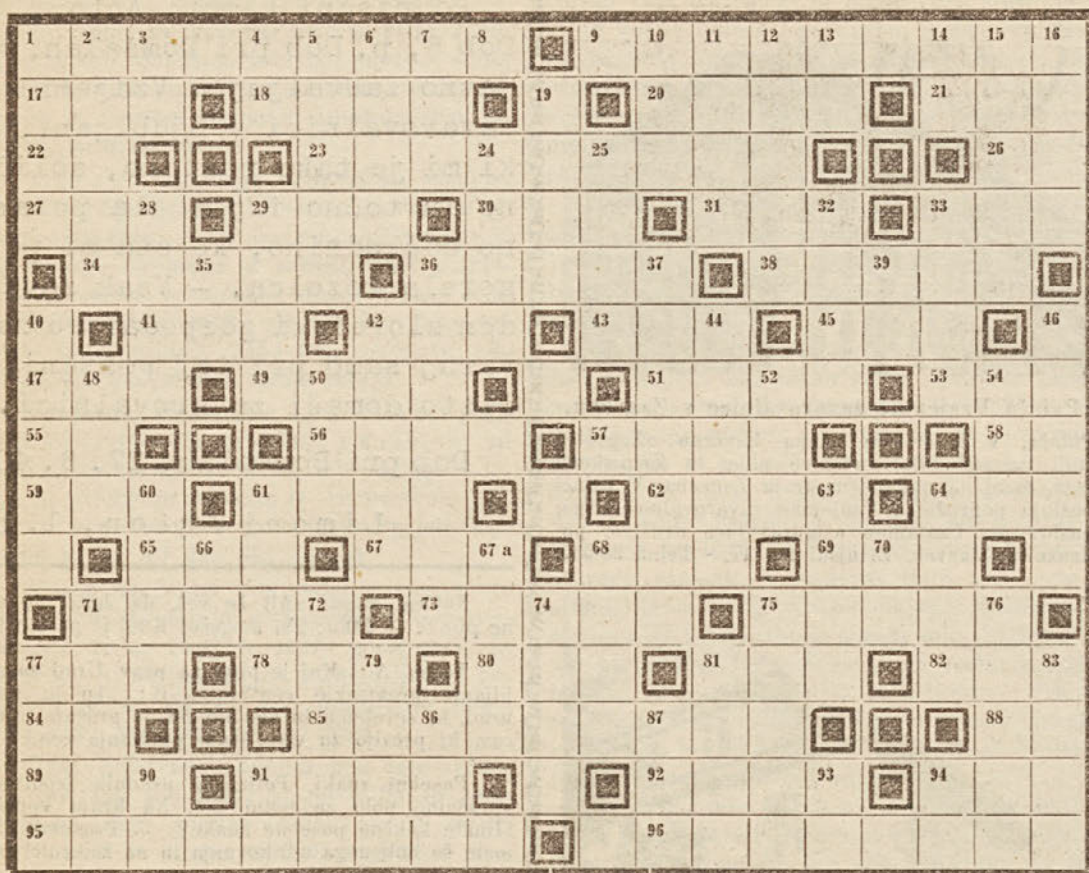
»A zakaj si potem na cesti?«

»Jaz nikamor ne grem, temveč od nekega prihajam!«

Ribničar vozi advokata. Ribničar pelje advokata z neke komisije na kolodvor. V voz ima zapreženega kot trska suhega konja in zelo rejeno kobilo. Advokat: »Kako to, da je konj tako suh, kobila pa tako lepo rejena?« — Ribničar: »Veste, gospod doktor, kobila je advokat, konj pa tisti revež, ki ga advokat zastopa.«

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. Sedanji voditelj Romunije. 9. Predsednik jugoslovanske vlade. 17. Avtomatični buffet v Ljubljani, tudi prvi del imena brazilske prestolnice. 18. Skatla, ki je običajno znotraj položena z blagom in spravlja vanjo dragocenejši stvari. 20. Predmet ali pojav, ki ga je kdo še le iznašel. 21. Vsakdo ga ima. 22. Okrajšava za latinsko besedo »opus«; uporabljajo jo pri izdaji glasbenih del. 23. Topničar, kakor ga imenujemo v jugoslovanski vojski. 26. Okrajšan veznik; srečamo ga pogosto v pesmih starejših naših pesnikov. 27. Del obraza. 29. Stara oblika prislova »žec«. 30. Tuja beseda za sodrgo, drhal; tudi začetne črke stanja v začetku vsake vojske. 31. Manjše naselje. 33. Splošno znani srbskohrvatski vprašalni zaimek. 34. Znak, s katerim označimo rezultat sledečega računa: $2 \times 2 + 12 - 16 = ?$. 36. Žuželka; tudi črv na prstu; ponekod mu pravijo tudi »prasec«. 38. Nastaja v obilju pri tesarskem delu in jo rabimo za zanetenje ognja. 41. Mednarodno znani izraz za čaj. 42. Reka v osrednji Rusiji, ki se izteka v Azovsko morje; tudi častni naslov, ki ga v Italiji pridevajo imena duhovnika. 43. V današnjih časih jo je težko dobiti; je pa potrebna, ker brez nje ni mogoče živati. 45. Prva beseda v naslovu tudi pri nas dobro znane opere hrvaškega skladatelja Jakova Gotovca. 47. Svetniški duhovnik mučenik iz preganjanja katoličanov v Mehiki pod Callesom. 49. Tujka, ki pove isto kot beseda: duhovščina. 51. Plavutonožec, ki živi v severnih morjih, ima dva zelo dolga oklja in tipalne ščetine v obliki brk. 53. Navadni števnik. 55. Vzklik. 56. Znana zožna voda, ki se prodaja v belih steklenicah. 57. Žuželka, ki zlasti rada nagaja živini in kopalcem. 58. Kazalni za-

imek. 59. Vodna žival, poslastica za gosposke miže. 61. Okrajšana oblika besede »razumeč«. 62. Poišči pesniško besedo za poljedelca in odbij prvo črko. 64. Najvišji oblastnik na Hrvaškem. 65. Ima jo sulica, velikokrat pa tudi beseda. 67. Brez nje ga ni odpuščanja. 68. Poželenje (mnž.). 69. Isti veznik kot pod vodoravno 26., a v sodobni obliki. 71. Pesniški izraz za del polja, njive. 73. Tanka svilen tkanina (a ne piši tako, kot se izgovori, temveč kot Francoz zapiše!). 75. Iz zemlje vleči, n. pr. kak sadež. 77. Nadležna žuželka. 78. Kazalni zaimek (za nekoga, ki ga ne maram imenovati). 80. Naplačila (pazi, to je množina!). 81. Okoli trebuha ga nosimo. 82. Navaden veznik v stari obliki. 84. Prvi soglasnik v abecedi. 85. Znan slovenski priimek (izvajan iz besede »globok«). 88. Okrajšava za delniško družbo. 89. Važen organ v glavi, skozi katerega se zrcali naša duša. 91. Ki se lahko orje. 92. Znana nemška avtomobilska znamka. 94. Župan po francosko (zapiši, kakor izgovarjaš; najdeš ga v Finžgarjevi igri »Naša kri«). 95. Umrli srbski politik (demokrat). 96. Predsednik vlade v Kraljevini Slovenec, Hrvatov in Srbov, ki se je že od vsega početka trudil za pametnejšo ureditev države in ki je že umrl; krstno ime starega še živečega voditelja srbskih radikalov.

Navpično: 1. Svetopisemska oseba (iz stare zaveze; veliki duhoven). 2. Druga beseda za Japonsko. 3. Kazalni zaimek. 4. Nikalni členek. 5. Nadstropje (iz francosčine izposojena tujka). 6. Poglavlja v mohamedanski sveti knjigi koran. 7. Največji sesalec, ki živi v morju in spada med ribake. 8. u. 10. Krajši izraz za izvor. 11. Izakov sin. 12. Dvanajst enakih kosov (napiši, kakor

ljudje običajno izgovarjajo!). 13. Kratica za večjo dolžinsko mero. 14. Osební zaimek. 15. Oblika glagola imeti. 16. Gornji del obraza. 19. Mesto ob Donavi pod Fruško goro. 24. Nedotakljiv (n. pr. narodni poslanec). 25. Drevo, ki daje posebno dragocen les. 28. Priprava za čiščenje moke. 29. Prometno sredstvo. 32. Tenak led, ivje. 33. Očiščena povezana slama, kakor jo uporabljamo za kritje streh. 35. Veznik (navadno pogojnega pomena). 36. Sedanji voditelj Slovencev. 37. Glasbilo, ki ga navadno uporabljajo eiganske godbe. 39. Kratica za svojeročno. 40. Gledališko glasbeno delo. 42. Tvojega očeta ali matere oče. 44. Drugi izraz za s travo poraščeno zemljo (mnž.). 46. Glavno mesto balkanske države. 48. Zelezo žre. 50. Kraj nad Tržičem. 52. Vrsta pesnitve. 54. Grška črka. 60. Domača žival; v planinah živi kot divja. 61. Bolgarski časopis (če nekemu ljubljanskemu dnevniku odvzamemo eno črko v naslovu, pa ga dobiš). 63. Druga beseda za bučen prepir, tudi pretep. 64. Pomožni glagol. 66. Predlog s ali z v srbohrvaščini. 67a). Kožna bolezen, zlasti pri konjih. 68. Deležnik glagola, ki pomeni človekovo stanje ponoči. 70. Zlog, ki ga pojemo, kadar nimamo besedila. 71. Morski pojav — dnevni upad vode. 72. Tuj izraz za trgovanje na debelo (zapiši, kakor izgovarjaš!). 74. Grški bog ljubezni. 75. Igralci tenisa ga uporabljajo. 76. Prebivalec Indije. 77. Rešeta in sita ga imajo. 79. Gojenec, novinec (izraz je znan zlasti pri pomorščakih). 81. Kadilna priprava (4. sklon). 83. Reka v Nemčiji, ki se izliva v Vzhodno morje (izvira na Moravskem). 86. Izraz, ki ga rabimo pri onikanju. 87. Kakšen je človek, ki se mu je zmešala pamet? 90. o v. 91. Predlog. 93. Vprašalni veznik. 94. Izraz, ki ga v govoru pogosto uporabljajo na Primorskem.

Ljubiteljem dobre kave!

Vedno bolj se širijo govornice, da bo prava kava počasi izginila iz naših trgovin, ker nam jo vojna zaprla vse poti, po katerih smo jo dobivali. Ne bomo razpravljali o tem, ali more biti ta trditve resnična ali ne, saj nam zadostuje že dejstvo, da je prava kava vedno dražja, da si lahko predstavljamo, kako je večina njenih ljubiteljev ne bo mogla več kupovati. In tako smo začeli s sodelovanjem strokovnjaka pripravljati mešanico, ki naj bi kot mlečna kava popolnoma nadomestila pravo, kot črna kava pa imela z največ $\frac{1}{2}$ primesjo prave kave isti aroma in okus, kot ga ima prava kava. Na ta način je zagledala luč sveta naša Žikina mešanica, zmleti nadomestek prave kave z dodatkom eikorije. Priprani smo, da bomo s svojim proizvodom ustregli vsem, ki ljubijo dobro kavo, pa že težko zmagujejo cene prave kave. Ker je to že zmleta, kompletna kava in ne potrebuje ničesar, razen mleka in sladkorja, bomo z njo ustregli tudi vsem tistim, ki nimajo časa, da bi se s kuho mnogo bavili, pa so prisiljeni, da si sami skuhajo zajtrk, kakor n. pr. turisti, lovci, izletniki, mladina, ki hodi taborit, in delavci, ki so zaposleni daleč od doma. Cena Žikine mešanice, ki jo dobite pri svojem špecerijskem trgovcu, je tako nizka, da bo vsakdo lahko segel po njej, posebno še, ker prihrani izdelek za eikorijo. Natančnejše podatke o njej pa boste našli v družinski reviji »Žika«, ki jo boste dobivali brezplačno, če pošljete svoj naslov: Pražarni Žiki, Ljubljana-Vič.

Opozorilo

Kolar Anton, organist, Buče, ni več zastopnik Vzajemne zavarovalnice, oddelka KARITAS, in nima pravice niti sprejemati novih članov niti kasirati denar bodisi za sprejemnino bodisi za mesečne prispevke!

KARITAS, Ljubljana.

Iz šole. Učitelj: »Kje je osebek v stavku: Razbojnika so zaprli?« — Učenec: »V ječih«

Dobra partija. A.: »Moja hčerka se je zaročila.« — B.: »Čestitam! S kom pa?« — A.: »Z nekim sodnikom.« — B.: »Še enkrat čestitam. To-rej dobra partija! Pri katerem sodišču je pa v službi?« — A.: »Na nogometnem igrišču.«

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

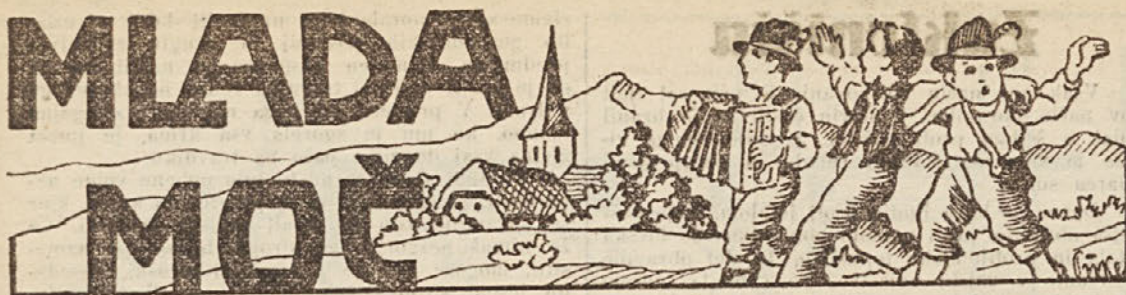
je največji slovenski pupilarno varni zavod.

DOVOLJUJE POSOJILA NA MENICE IN VKNJIŽBE.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA.

Dragi prijateljčki!

Ko boste tole moje pismo prejeli, boste že vsi sredi šolskih skrbi. Vem, da ste vsi takoj v začetku šolskega leta zastavili vso pridnost in vestnost v prid dobrih šolskim uspehom. Tako je prav. Moj sošolec Luka je v začetku šolskega leta vedno lenaril in odlagal učenje na konec leta. Ko se je pa leto nagibalo h koncu, se je začel guliti in piliti, da je revež shujšal do kosti. Srečo je imel in nekajkrat je končal šolsko leto z ugodnim, čeprav ne najboljšim uspehom. Nemci pravijo, da »gre« vrh tako dolgo k studentu, dokler se ne ubije. In tako se je tudi Luki zgodilo. V zadnjem šolskem letu je cepnil, da je bilo joj. Moral je razred ponavljati. Takrat se je pa tako gnil, da si je nakopal jetiko in namesto zrelostnega izpita v šoli je šel polagati izpit pred večnega Sodnika. Upajmo, da mu je bil Bog milostljiv. Za zgled si pa Luke ni vzeti. Kdor šolsko leto začne, kot da bi bilo že blizu konca, ta bo tudi na koncu dobro opravil. Velja tedaj: Začni se z vso pridnostjo učiti že sedaj!

Šolska leta so najlepša leta. Le verjemite mi. Sedaj morda mislite, da ste največji mučeniki na svetu, ko morate vsak dan v šolo, vsak dan pisati naloge in se za šolo pripravljati. Ko boste pa iz šole izstopili, boste rekli: Oh, ko bi smel še v šolo hoditi! Dve stvari sta, ki šolsko dobo sladita. Prva je zavest, da se učiš za življenje. Čim več in čim bolje se naučiš, tem lažje ti bo v življenju šlo. Revež je tisti, ki mu ni bilo dano hoditi v šolo. Vsakdo se spotačne ob njega, vsi ga imajo za revčka in bedaka. Druga stvar pa je, da imamo v šoli toliko prilike delati veselje staršem in učiteljem. In kaj more biti lepšega kot to, da druge in še celo svoje najdražje lahko razveseliš! Zato pa ne opusti v šolskih letih ničesar, s čimer moreš svoje drage razveseliti!

Kajpak, kar naprej ne moreš in ne smeš sedeti pri učenju. Lahko se ti zvije hrbtenica, lahko dobiš jetiko, pa tudi oči si lahko pokvariš. Zato skrbi, da se vedno mnogo giblješ. Poleg šole pa včasih pogledaj še na kako drugo umsko delo! Čitaj lepo in poučno knjigo! Naši pisatelji so napisali toliko lepega in plemenitega, da ob čitanju njih del sam postajaš plemenitejši in po značaju lepši. Tudi jaz bom skrbel, da vam včasih preženem šolske skrbi s primerno nalogo. Tako vam danes zastavljam sledečo

K R I Z A N K O :

1	2		3	+	4		5	6
7		+	8				+	9
10				+	11			
12		+	13				+	14
15				+	16			

Vodoravno: 1. Pisalna potrebščina. 4. Krhek, steklu podoben drag kamen. 7. Pesnitev, ki opeva junaška dela. 8. Največja nemška reka, ki se zlija v morje na Holandskem. 9. Oblika pomožnega glagola biti. 10. Prva beseda v naslovu slovenskega šaljivega časopisa. 11. Poleg učenja je otrokom najljubše opravilo. 12. Vzklik. 13. Vrsta športa. 14. Ploskovna mera. 15. Arabski nagovor, ki pomeni »gospod«. Apostoli so tako nagovarjali

Kristusa. 16. Francoska reka. (Zapiši po slovensko!)

Navpično: 1. Naš kralj. 2. Izrazito časovno obdobje. 3. Poišči drugo besedo za: razlegati se. Podobna je besedi orati. V križanki bo manjkala povratna členica »se«. 4. Drag kamen, kakor ga nosimo v prstanih. 5. Goriški duhovnik in nabožni pisatelj. Ime je podobno imenu očaka Abrahama. 6. Največja francoska reka. Izliva se v Atlantski ocean. Zapiši jo v slovenski izgovorjavi!

Upam, da vam križanka ne bo delala težav. Pri opisu posameznih besed sem bil tako obširen, da morate potrebne besede tako rekoč mimogrede zadeti. Če pa česa ne boste vedeli, si tega ne štejte v zlo. Nikjer ni zapisano, da morate vedeti že vse, kar se je meni v križanko vsililo. Lepo poprosite starše, starejše brate ali sestre, ali pa v šoli gg. učitelje, naj vam pomagajo. Jaz vem, da bodo to radi storili. Ko sem še jaz trgal na šolskih klopih svoje platnene hlačke, smo križanke in rebuse in zlogovnice in drugo zamotano šaro v šoli kar med učno uro skupno reševali. Hm, takrat je bilo v šoli najlepše! Gospod učitelj nam je rekel, da je reševanje zamotanih stvari po časopisih prav tako zdrava umska telovadba, kot če nam da nalogo on. Ker tistega, kar nam je on dajal, nismo bili nikdar prav veseli, smo se toliko bolj veselili križank.

Z nagradami pa ta mesec ne bo nič in prihodnji tudi še ne. Saj sem vam že sporočil, zakaj je tako. Bog pomagaj! Mora že tako biti. Zato bo pa golovo današnja križanka vse jako razveselila. Veliko sreče pri reševanju!

Pozdravlja vas vse

brat Ivo.

P. n.

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI

V

Ljubljani

Podpisani se tem potom najlepše zahvalim gori imenovani zavarovalnici, ker mi je po streli narejeno škodo hitro in vestno izplačala.

Vzajemne zavarovalnice mi ni treba posebej priporočati, ker se s tem sama najbolj priporoča.

Markovec, 6. 7. 1940.

Iv. Antončič, l. r.
priv. urad. v pok.

Srečen oče. Konec šolskega leta je. Tonček ves zasopih pri teče domov in prvi očetu: »Veš, očka, danes sem ti prihranil najmanj 400 din!« — Oče: »Kako to?« — Tonček: »Ne bo ti treba kupovati novih knjig, ker moram četrti razred ponavljati.«

Kafol Franc, banov. sadjarski in vinarski nadzorNIK, Ljubljana:

Gnojimo v jeseni!

Cene kmetijskim pridelkom so poskočile, zato je naloga slehernega kmetovalca, da razmisli o tem. Današnji časi tudi narekujejo, da pridelamo čim več poljskih pridelkov. Izkoristimo tedaj vse produkcijske pripomočke, ki so nam na razpolago, da bomo prihodnje leto pridelali čim več.

Staro pravilo je, da se gnoji jeseni, čim prej, tem bolje. Ne odlašajmo tedaj z gnojenjem.

Temelj gnojenja pa je dober hlevski gnoj, kot nadomestek tudi kompost. Hlevski gnoj je proizvod živalskih odpadkov in stelje. V 100 kg hlevskega gnoja je približno $\frac{3}{4}$ kalija, $\frac{1}{4}$ kg fosforne kisline in $\frac{1}{2}$ kg dušika, $\frac{1}{2}$ kg apna in 12 do 25 kg organskih snovi. Ker pa ne pridelamo dovolj hlevskega gnoja, niti nimamo dovolj komposta pripravljenega, zato smo primorani poseči po umetnih gnojilih. Z umetnimi gnojili izpopolnjujemo gnoj na redilnih snoveh. Na ta način postane naše poljedelstvo in živinoreja še bolj neodvisna in dobičkonosna, ker vzdržujemo polja in travnike v rodovitnem stanju. Z gnojenjem z umetnimi gnojili odpomoremo vsem kulturnim

Gasilci pozor! Najboljše, najuspešnejše in najcenejše motorne brizgalne, spojke „Knaust“, prehodne dele ter druge gasilne potrebščine dobavljiva
Livarna Ogrič, Ljubljana VII, Jernejeva c. 47

rastlinam, ki so trpele po raznih ujmah (toči, mrazu, rastlinskih škodljivcih in boleznih itd.). Povedano velja posebno za naše sadonosnike in vinograde, ki so močno poškodovani po zadnji hudi zimi.

Našteti hočemo nekatera umetna gnojila, ki prihajajo za nas v poštev:

1. Kaljeva gnojila so: 48—52%-ni žvepleno kislj kalij ali 40% kaljeva sol. Cena temu gnojilu je razmeroma nizka, zato je važno, da si ga čim prej nabavimo.

2. Fosforna gnojila: 16—18%-ni rudninski superfosfat, surova kostna moka z 10—14% fosforne kisline, razklejena kostna moka s 30% fosforne kisline in fosfatna žlindra s 16—18% fosforne kisline; Thomasovo žlindro bo letos težko dobiti.

3. Dušikova gnojila so: apneni dušik, ki vsebuje 16% dušika in 25—30% apna. Za vrtnarje je važna tudi sečnina, ki vsebuje 40—42% hitro topljivega dušika.

4. Apnena gnojila: apnena moka (nežgana), ki jo uporabljamo jeseni zlasti za lahke zemlje, dalje apneni prah (žgano apno in odpadki iz apnenic), ki ga uporabljamo za gnojenje posebno težkih ilovnatih zemelj.

5. Mešana umetna gnojila: nitrofoskal-Ruše, ki vsebuje 8% kalija, 8% fosforne kisline, 4% dušika in 33% apna. Čeravno vsebujejo mešana gnojila vse potrebna gnojila, v današnjem času vključ temu priporočamo, da se naprednejši kmetovalec poslužuje posameznih umetnih gnojil ter jih mešajo tako, kakor zahtevajo posamezne poljske kulture.

Koliko umetnih gnojil si moramo nabaviti za sadonosnike, za vinograde, za ozimino itd., najdemo v vsaki priročni kmetijski knjižici (kalendarju), kjer je opisana tudi uporaba.

Dvakrat jo je pogledal. Dore: »Kaj je sedaj s tistim dekletom, v katerega si se na prvi pogled zaljubil?« — Marjan: »Še enkrat sem jo pogledal in takoj je bilo vsega konec.«

Nova služkinja. Gospodinja: »Zapomnite si, Micika, preden odprete vrata, morate vedno potrkati!« — Micika: »Ali tudi takrat, gospa, če hočem odpreti omaro?«

Profesorska. Profesor Pika sreča na ulici svojega dijaka in ga vpraša: »Ti, Lenko, kje je prav za prav Linhartova ulica?« — Dijak: »Blizu Svetega Krištofa.« — Profesor: »Dobro, sedi!«

Železnina ♦ JOS. ZALTA & Co.
LIUBLJANA, Tyrševa cesta 9 • Telefon 34-71

NOSILKE - CEMENT - Betonsko železo - Strešna lepenka - Mreže za pesek - Ventilacijske vrstice
Opreme za kopalnice: Banje - Peči - Umivalniki - Bideti - Obešalniki za brisače - Etagera - Kozarci
Vse vrste pip - Kompletne stranišča - Sesalke - Vodovodne cevi - Okovje za stavbe in pohištvo
Štedilniki - Trajnegoreče peči znamke: ZEPHIR, „H“ in REKORD - „Sted-Regulator“ ohrdev in plošč za štedilnike, 50% prihranka na kurjvu - Orodje za vse obrtne stroje - Tehniški predmeti
NA VELIKO — Kuhinjska posoda in vse gospodinjske potrebščine — NA MALO

ZAHVALA

Na velikonočni ponedeljek, dne 23. marca 1940 ponoči, nama je požar upepelil gospodarsko poslopje. Kot mala posestnika bi bila ob tej hudi nesreči popolnoma brez sredstev, da nisva bila zavarovana proti požaru pri Vzajemni zavarovalnici, ki nama je zavarovalnino popolnoma v celoti izplačala. Stejeva si v dolžnost, da se zato javno zahvaljujeva in Vzajemno zavarovalnico vsakomur toplo priporočava.

Formin, dne 30. aprila 1940.

Alojzij in Jožefa Kovačec, posest.,
Formin 50,
p. Sv. Marjeta niže Ptuja.

Sodoben odgovor. Pepček pride brez knjig v šolo. Učitelj ga graja: »Kako le moreš biti tako neroden! Kaj bi rekli o vojaku, ki bi šel brez puške na fronto?« — Pepček: »Da je general!«

Pobožna želja. Oče vpraša malega Tinčka, kaj bi najraje postal Tinček: »Čarovnik!« — Oče: »Zakaj pa ravno čarovnik?« — Tinček: »Potem bi učitelja spremenil v kanarčka in ga izpustil.«

Ponosen konj. Barbič je kupil konja in ostal na kupnini polovico dolžan. Ko sreča prodajalca, mu pravi: »Sečnik, konj, ki si mi ga pred tednom prodal, ni povsem v redu. Vedno tišči z glavo k tlom.« — Sečnik: »To je zgolj zaradi njegovega ponosa. Plačaj mi ostanek kupnine in videl boš, kako bo ponosno dvignil glavo.«

To je morala biti res duhovita šala! Ravnatelj pripoveduje v krogu svojih uslužbencev neko šalo. Ko konča, se vsi na vso moč vljudo zakrohota. Le knjigovodja stoji v ozadju in je stransko resen. Ravnatelj ga vpraša: »Kako da se vi ne smejete?« — Knjigovodja: »Čemu bi se silil, saj ste mi itak z jutrišnjim dnem odpovedali službo?«

Javna zahvala in priznanje

Podpisana Alojzij in Marija Petek, Nemška vas št. 7, se javno zahvaljujeva Vzajemni zavarovalnici za hitro in pravično izplačilo škode, katero sva imela 12. marca 1940 na premičninah, in ji izrekava svoje priznanje.

Svetujeva vsakomur, da poleg poslopij zavaruje še vse svoje premičnine samo pri tej edini domači zavarovalnici, odnosno naj sklene zavarovanje pri tukajšnjem zastopniku Vzajemne g. Ilcu v Goriči vasi.

Prošiva, da to najino zahvalo priobčite v »Naši moč«.

Nemška vas pri Ribnici, aprila 1940.

Alojzij in Marija Petek, l. r.

Po končanem lovu. Prvi lovec: »Kako si bil zadovoljen z mojim lovskim psom?« — Drugi lovec: »Imenitno! Pokazal mi je sled naravnost v trgovino, v kateri prodajajo divjačino.«

Sirena. Bernard Shaw je bil povabljen na domačo zabavo. Gospodarjeva hčerka je med zabavo sedla h klavirju in odpela neko pesem. Ko je končala, vpraša gospodar Shawa: »Kaj pravite o petju moje hčerke?« — Shaw: »Poje kot sirena!« — »A, res!« se presrečna vmeša v pogovor gospodinja. Shaw pa mirno pripomni: »Da, kot sirena za alarm pri letalskem napadu.«

Z angleškega dvora. Na dvoru angleške kraljice Elizabete so posebno cenili grofa Granvilla zaradi njegove duhovitosti in zabavnih domislekov. Nekoč ga vpraša kraljica: »Kaj mislite o ženskah, grof?« — Granville: »Ne posebno dobro. Na svetu so komaj tri poštene ženske.« — Vsi okoli stoječi so prebledeli v strahu, da se bo kraljica čutila užaljeno. Toda kraljica je vedro vprašala: »In katere so te?« — Granville se je vljudo poklonil in dejal: »Vaše Veličanstvo, moja žena, a tretje ne nam imenovati.«

Slovani smo velik narod, ako se štejemo; a Slovani smo vendar majhen narod, ako se tehtamo.

(Fran Levstik: Besede Slovincem.)

Zaklonišča

Vsak nov način vojskovanja je prinesel tudi nov način obrambe. V starih časih se je branil vojak s ščitom proti puščici. Srednjeveškega viteza je varovala železna čelada in oklep proti udarcu sulice.

Danes se bore ljudje proti letalom. Najuspešnejša obramba proti napadu bombnikov so lovška letala in protiletalsko topništvo. Ta del obrambe prevzame v vojski vojaštvo. Toda letala mečejo bombe in streljajo s strojnimi tudi na ljudi v zaledju, ki se morajo na vsak način ubraniti pred učinki letalskih bomb.

O plinskih bombah ne bomo govorili. Do sedaj se v tej svetovni vojni še niso uporabile. Bog ve, če niso bile napovedi o plinski vojni le bolj za strašilo.

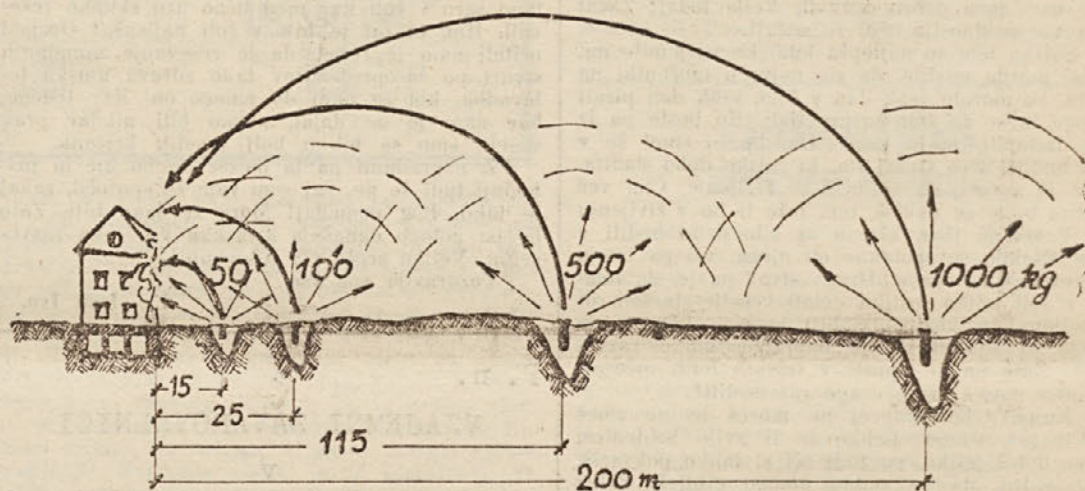
Zažigalne bombe povzročajo nevarne požare, kjer pogori vse, kar je zgorljivega v bližini padca take bombe. V državah, ki so v vojski, so morali umakniti s podstrešij mestnih hiš vse zgorljive stvari. Vsa ropotija je morala iz podstrešja ven. Težje je bilo to v kmečkem gospodarstvu. Seno mora biti pod streho. Če so imeli kmetje le količkaj možnosti, so pustili vsaj del sena v večji oddaljenosti od domačije, n. pr. v koči na planini, na kozolecu ali v gospodarskem poslopiju, ki je osamljeno od ostalih poslopij in stoji prosto na polju. V nekaterih krajih nalagajo kmetje slamo v velikih kopicah na prostem, kakor pri nas okrog Ljutomera in po Prekmurju. Kopica

slame se je morala letos umakniti daleč od ostalih gospodarskih poslopij in drugih zgorljivih predmetov. Pameten gospodar je mislil na to, da je pustil vsaj del travnika vedno nepokošenega v travi. V primeru zračnega napada z zažigalno bombo, ko mu je zgorela vsa krma, je imela živina vsaj do zime pašo na travniku.

Pa tudi sicer, če ne bi bilo nobene vojne nevarnosti, je pametno, da se pregledajo kašče, kjer se shranjuje žito in ostali poljski pridelki. Če že nimaš nezgorljivega stropa, bi se dal namestiti, mogoče niti ne z visokimi stroški, dosedanjí leseni strop z železobetonskim ali obokanim stropom. Vedno bo gospodar bolj mirno spal, če bo imel nezgorljiv strop nad žitnico in nad kletjo.

Vsak posameznik je dolžan v dobro celokupnosti napraviti vse, da požar njemu samemu ne uniči premoženja in da se ne razširi še na sosedova poslopja. Vsak pogorelec je v škodo celokupnosti, zlasti pa še v vojnem času. S tem je olajšano delo gasilcem, ki morajo zlasti med zračnimi napadi budno paziti na požare.

Najbolj se uporabljajo razstrelilne bombe, to so bombe, ki imajo v sebi veliko razstreliva in ki povzročajo eksplozije. Ko pade bomba na tla, se zarije globoko v zemljo ali v poslopje in se tam razleti. Pri tem lete drobci na vse strani in padajo zopet z veliko silo na zemljo. Čim težja je bomba, na tem večjo okolico deluje. Orjaške, 1000 kg težke razstrelilne bombe porušijo hiše na 200 m razdalje, 500 kg težke bombe pa porušijo hiše in poslopja še na razdaljo 115 m. (Glej sliko!) Niso torej nevarne samo tiste bombe, ki padejo človeku na glavo, temveč so radi drob-

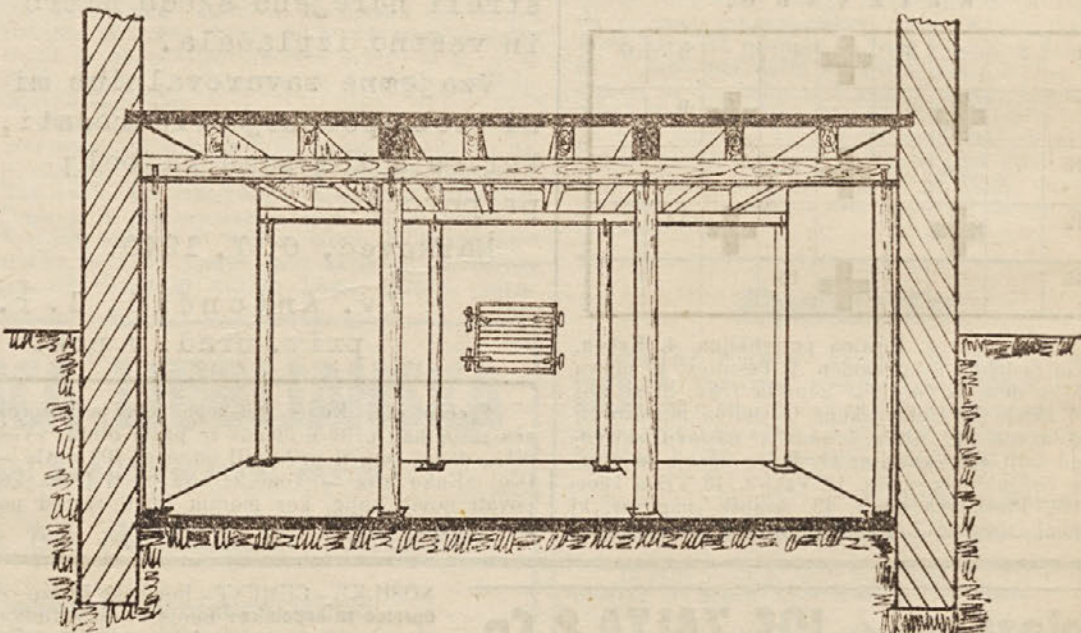

cev in zračnega pritiska nevarne vse bombe, ki padejo v bližino.

V trenutku, ko pade bomba nekje v večji bližini hiše, se hiša poruši. Ljudje, ki so bili takrat v hiši, so navadno mrtvi ali ranjeni. Vsa teža hiše, vsi zidovi, dimniki, ostrešje, pade na kletni strop. Če ta ne bi bil podprt, ne bi vzdržal

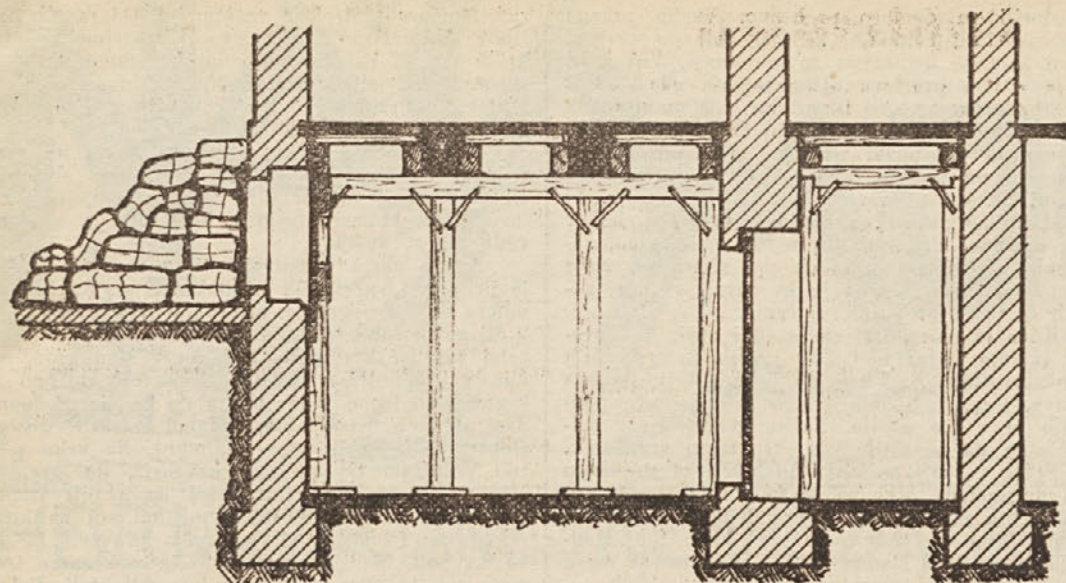
tisti trenutek tega pritiska. Če pa kletni strop zanesljivo podprem in opazim, bo pa vzdržal pritisk ruševin in bodo nepoškodovani ljudje, ki so se zatekli v klet.

Močno utrjena zaklonišča, ki bodo vzdržala najtežje bombe, se gradijo pod zemljo, ali pa imajo silno, močne železobetonske stene in strop.

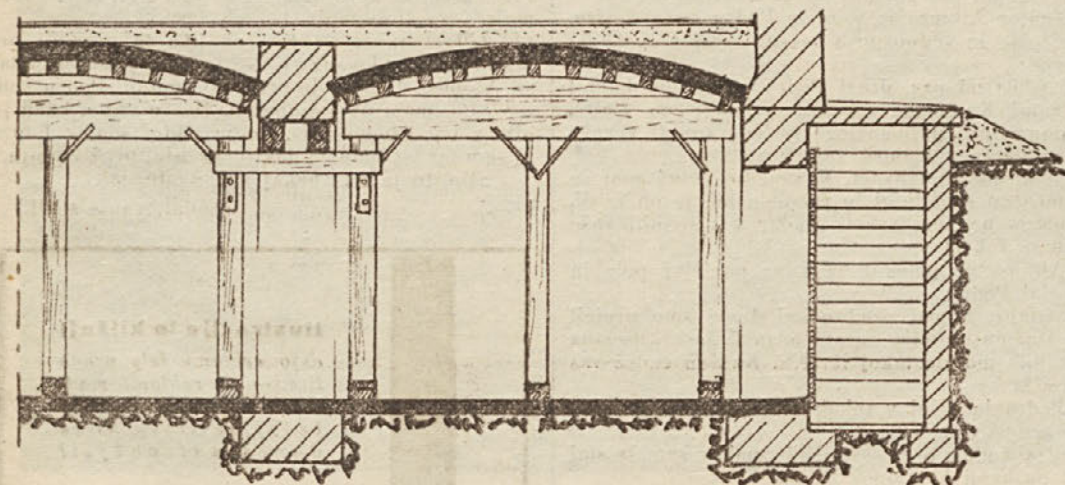
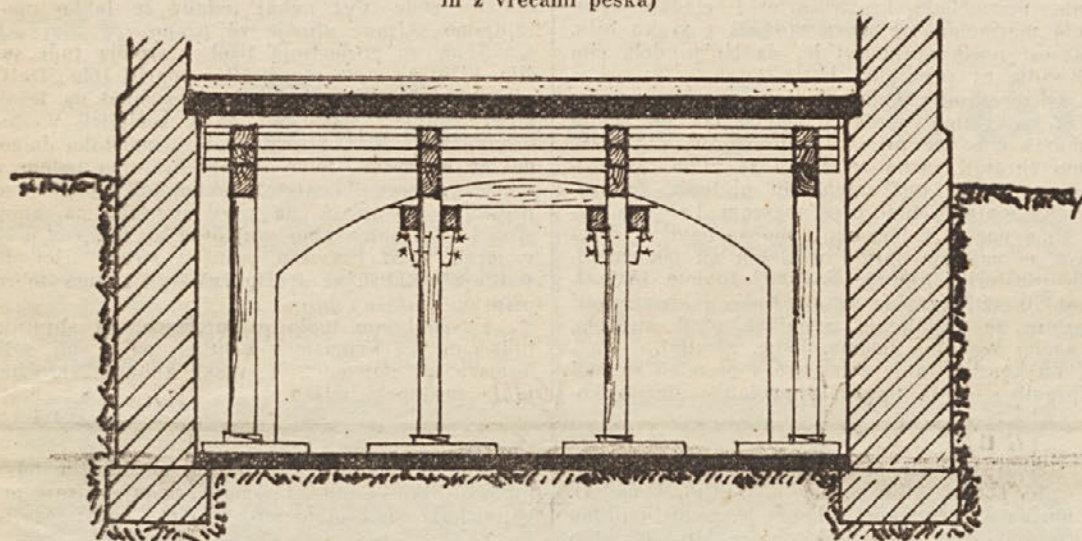

Preprosto podprtje ravnega rebrastega stropa v kleti

(Po teh risbah bo lahko vsak preprost tesar ojačil strop v kleti. V Ljubljani stane tako zaklonišča okrog 65 din za 1 m² stropne ploskve; na deželi bo seveda nekoliko cenejše.)

Zasilno ojačanje ravnega rebrastega železobetonskega kletnega stropa
(V boljši izvršitvi, kjer je že tudi plošča zavarovana s plohi. Okno je izdelano s plohi in z vrečami peska)

Zaklonišče v obokani kleti

(Zgornja slika je pogled, spodnja pa prerez iste kleti. Na desni strani je zarisani zasilni izhod pod betonsko ploščo.)

Taka zaklonišča gradijo pri nas izvedenci, strokovnjaki, ki so že o tem pri nas napisali precej dobrih razprav. Za naše zavarovance pa objavljamo nekaj skic, nekaj osnutkov preprostih zaklonišč.

Za zasilno zaklonišče je uporabna samo ona klet, ki ima že po naravi dober strop. Strop mora biti torej obokan, železobetonski, ali pa na železnih traverzah. Vsak tak strop mora biti pa toliko podprt, da se ne bo podrli v trenutku, ko se na njega zruši stavba. V takem zasilnem zaklonišču mora biti poleg vrat, ki naj se ojačijo s plohi, še kak zasilni izhod skozi okno ali podobno. Da je v takih zakloniščih treba misliti na zasilno posteljo, na nekaj hrane, na vodo ter na nekaj orodja, bo ilak vsaj vedel in je tudi od drugod že poučen.

Človek bo popolnoma varen samo v modernem zaklonišču, ki ga gradijo izvedenci. Tako zaklonišče pa stane celo premoženje. V zasilnih zakloniščih bo pa tudi skoraj popolnoma varen. Verjetnost, da bo bomba padla naravnost v zasilno zaklonišče, je nad vse majhna. Ker je pa bomba nevarna v krogu do 200 m in še več, bo nudilo zasilno zaklonišče popolnoma zadostno varnost za vse bombe, ki padejo v bližini. Veliko bolj so namreč nevarni drobci, ki se razlete pri padcu bomb na vse strani in pa izstrelki domačega topništva in naših letal. Proti takim drobcem in izstrelkom pa je zasilno zaklonišče popolnoma zadostno.

Cemu smo napisali te vrstice? Prav gotovo ne iz namena, da bi se pridružili šesti koloni,

ZAHVALA

Podpisani Cetin Franc, avtopodjetnik na Mostecu št. 3, p. Dobova pri Brežicah, se najtopleje zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za točno izplačilo odškodnine ob priliki, ko mi je zgorel avto. Iz tega razloga našo Vzajemno zavarovalnico vsem avtopodjetnikom iskreno priporočam. Prosim, da izvolite objaviti mojo zahvalo v »Naši moči«.

Na Mostecu, dne 26. julija 1940.

FRANC CETIN

Sramežljivi učenec. Francek je prišel prepozno v šolo. Učitelj: »Zakaj si zamudil šolo?« — Francek: »Osa me je pičila!« — Učitelj: »Kam te je pičila?« — Francek zardi: »Gospod učitelj, ne morem povedati.« — Učitelj: »Dobro, sedi!« — Francek s solzami v očeh: »Ne morem.«

Mladi dovtipnež. Jakec: »Tomažek, ali že veš, da so ljudje iznašli čudovito napravo, s pomočjo katere lahko gledaš skozi še tako debel zid?« — Tomažek: »Ne, to vendar ni mogoče!« — Jakec: »In vendar je res. Tudi ime so že dali tej napravi in se imenuje — okno.«

Otroška iskrenost. Na vratih pozvoni. Mali Ivček teče odpirat. Gospa, ki je prišla na obisk, ga vpraša: »Ali je mamica doma?« — Ivček: »Da, gospa!« — Gospa: »Ali bi lahko govorila z njo? Vendar bi jo nerada nadlegovala, če...« — Ivček: »O, gospa, naša mama je obiskov vedno vesela; če ne takrat, ko ljudje pridejo, pa gotovo takrat, ko odhajajo.«

„Karitas“ — Ljubljana

Ob bridki izgubi moje ljube hčerke Jerčke ste mi blagovolili pokloniti enkratno podporo v znesku 500 din. Kljub temu, da nisem imela svoje hčerke Jerčke pri Vas zavarovane, ste bili tako velikodušni in mi podelili to podporo, za kar se Vam najiskrenejše zahvaljujem. Pri KARITAS sem zavarovana s svojo hčerko Ivanko in mi je bila podpora predvsem zaradi tega podeljena.

Rožna dolina, dne 29. aprila 1940.

Mihaela Možina, l. r.,
Rožna dolina, Cesta 11/3, Vič.

Milo je vendar čistilo. Gospodinja novi služkinji: »Micika, prinesite drug nož, ta ni očiščen.« Micika: »Ni očiščen? Saj sem vendar pravkar z njim rezala milo.«

Nevarni naslov tvrdke. Neki znani francoski šaljivec se izprehaja po Parizu. Ustavi se pred gostilno, ki je nosila napis »Pri dveh oslih«. V tem stopi na prag gostilničar. Šaljivec ga vpraša: »Ali ste vi tu gospodar?« — Gostilničar: »Da, jaz!« — Šaljivec: »Rad bi govoril z vašim družabnikom.« — Gostilničar: »S katerim družabnikom? Jaz nimam nobenega družabnika, temveč sem samostojen gospodar.« — Šaljivec: »Zakaj pa imate potem v naslovu dva osla?«

Resnica je bila pred nebom in zemljo, resnica ostane, ko zemlja, nebesa minó.

(Fran Levstik: Besede Slovincem.)

to je koloni čvekačev, ki hlastajo z vznemirljivimi novicami in jih potem širijo naprej in povzročajo s tem malodušje sebi in okolici. Malodušen človek je že vnaprej zgubljen. V primeru napada se bo pridružil beguncem, ki so po cestah v napolje vojaštvu in za cilj sovražnim letalom. Zalostna je zgodba o osmih milijonih beguncem, ki so tavali po francoskih cestah. Samo discipliniran človek se bo rešil nevarnosti. Sposoben človek, ki pogleda mirno nevarnosti v obraz, si bo že v mirni dobi pripravil in uredil zaklonišče, kamor se bo zatekla njegova družina v primeru nevarnosti. Zgraditev zaklonišč ni torej noben znak strahopetnosti, temveč je stvar priprave za vsak primer. In sreča je mila samo pripravljene mu.

Kafol Franc, banov, sadjarski in vinarski nadzornik, Ljubljana:

Sadje in zelenjava za zimo

Skrb za zadostno in pravilno prehrano ljudi zavzema v današnjih težkih časih prvo mesto. Nihče ne ve, kaj nas čaka, zato je previdnost na mestu bolj kakor kdaj koli. Povedano velja ne samo za proizvajalce, temveč tudi za konzumente brez razlike stanu. Potrebno je složno sodelovanje vseh slojev naroda, da zamoremo prebroditi težke čase. Vse zapreke se morajo odstraniti čimprej. Povedano velja zlasti za omejitve špekulativstva.

Preden začnemo razpravljati o uporabi sadja in zelenjave za prehrano čez zimo, naj opišemo na kratko naše tržne razmere. Velika pomanjkljivost vseh naših mest je, da nimamo urejenih tržnic, niti shramb, ne zadostnih hladilnih naprav, v katerih bi lahko hrano pravilno shranjevali za daljšo dobo. Oblasti so pa zadnji čas podvzele vse korake, da bi odpomogle temu nedostatku, zlasti kar se tiče žitnih shramb ali silosov. Gradijo se sedaj silosi za žito na šestih mestih v podeželju.

Glede ureditve domačega trga je pa važno, da zgradijo mesta čimprej moderne tržnice, kakor jih najdemo v sosednjih državah, zlasti v Italiji. Vzorno tržnico ima mesto Zagreb. Ni to važno samo za sedanji čas, ampak tudi za bodočnost. Domači konsum pridelkov je važnejši nego izvoz, saj izvažamo komaj 1/4 vseh pridelkov, doma jih pa porabimo najmanj dvakrat toliko. Edino primerno tržnico najdemo v Gornji Radgoni. Za danes se hočemo omejiti na shranjevanje sadja in zelenjave za zimo.

Sadje je postalo važno hranilo za vse sloje naroda, zato ga moramo shraniti čim več doma. Najbolje je, da shranimo trpežne zimске vrste jabolk, ki jih imamo še v precejšnji meri v Slov. gorcih in v hribovitih krajih. Ako količjak skrbno preberemo zimska jabolka in jih shranimo preko zime na pravih prostorih, smo mnogo

go storili za domačo prehrano. Vsaka prazna soba, pa tudi čumkata, ki leži bolj na severni strani hiše, je pripravna za ta namen. Važno je, da je v tem prostoru nizka toplota od 3–5°C, nad 8°C toplota ne sme iti nikdar. Nič manj važna ni tudi vlaga, ki naj znaša vsaj 80%. Sadje lahko zložimo na police ali pa na lesene predele do en meter na visoko. Zeló pripravi so tudi holandski zaboji, ki vsebujejo 35–40 kg sadja, ki jih shranimo potem na hladnem prostoru, kakor prej opisano. Priporočamo raznim društvom, drugim, da si oskrbijo čim več zimskega sadja za svoje članstvo. Sadja je še dovolj v Slov. gorcih in to še po primerni ceni.

Kdor le more, naj sadje tudi suši. V Sloveniji imamo sedaj nad 350 javnih in privatnih sadnih sušilnic. Nad 140 jih je v zidavi. Banska uprava, kmetijsko ministrstvo in »Prizad« podpirajo to važno akcijo. Našim gospodinjam priporočamo, da posvetijo vso skrb temu vprašanju.

Poleg sušenja moramo izdelovati za prehrano tudi marmelado. Ker pa se ne da iz jabolk kuhati dobra marmelada brez sladkorja, zato je priporočljivo, da se mešajo med kislá tudi sladka jabolka ali pa sladke hruške. Marmelada mora postati pri nas narodna jed kakor kruh. — Posnemati moramo v tem oziru severne narode, kjer je to splošno vpeljano. Oblasti se bodo morale tudi končno odločiti, da bodo dajale za kuhanje marmelade breztršarinski sladkor. Kuhanje marmelade se mora vpeljati v vsako hišo. Dolžnost naših gospodinj je, da se predela čim več sadja za prehrano.

Glede shranjevanja zelenjave za zimo pa sledeče: Poskrbimo že zdaj, da bomo našli na svojih domovih čim več primernih prostorov, v katerih bomo shranili razno zelenjavo za zimo. Ti prostori ne smejo biti zatohli in pretopli. Zavarovati jih moramo tudi pred mrazom. Letošnja huda zima nas je v tem oziru mnogo naučila. Zelenjava se najbolje ohrani v kletih ali podzemskih prostorih, kjer je 3–10°C toplote in najmanj 70–80% vlažnosti. Kako je zavarovati prostore za vzdrževanje zelenjave pred mrazom, je znano vsakemu (slama, listje, zemlja).

Za konzerviranje zelenjave v posodah se tudi pripravimo. V ta namen nam lahko služijo ko-

zareci, pušice s širokim vratom itd. Od raznih načinov konzerviranja zelenjave si izberimo le one, ki so počenj in obenem izdatni. Namen vsakega shranjevanja ali konzerviranja je, da svežo zelenjavo obdržimo čedalje bolj užito. Prepričati moramo delovanje raznih glivic in bakterij.

Letos imamo precej stročjega fižola na razpolago. Priporočamo gospodinjam, da shranijo čim več stročjega fižola za zimo s tem, da fižolovo stročje konzervirajo v kisu, ali pa v slani vodi, ali pa sušijo.

Na ta način lahko shranimo vse stročje, ki je primerno razvito in ni pokvarjeno. Razvito in mlado stročje oberemo, otrebimo in operemo; po brati ga moramo, preden nastopi slana. Pred uporabo vržemo stročje 3–5 minut v slan krop, na kar ga odcedimo in ohladimo ter vložimo v kozarce ali lonce. Kdor uporablja kis, ta ga mora prej prevreti. Kisú lahko dodamo še razne dišave (lovorjev list, celi poper, šalotke). Na vrhu pod rob položimo tri paličice navzkriž, da preprečimo kvarjenje na vrhu; fižol mora biti vedno v tekočini. Slično uporabljamo tudi sol za konzerviranje fižola. Na 1 kg stročja je vzeti 12 do 15 dk sol. Med vlaganjem fižola v kozarce trosimo sol, ki smo jo v ta namen odtehtali. Polno posodo obložimo z desko in otežimo slično kakor pri kisanju zelja. Važno je, da je stopila voda drugi dan čez desko, ako ni, moramo doliti prekuhane vode. Čez nekaj tednov že lahko uporabljamo skisano stročje za hrano.

Nekatera gospodinje fižol v stročju tudi sušijo. Fižol moramo osušiti ter opariti (blansirati) v slani vodi. Ko se ohladi, ga sušimo na lesah ali rešetah na soncu ali pa v sušilnici, v štedilniku ali v peč. Stročji fižol sušimo tako dolgo, dokler ne razlaja. Suho stročje hranimo potem v vrečkah, obešenih na stropu kjer koli na zračnem prostoru. Važno je, da pred uporabo za kuhno stročji fižol namakamo vsaj 5–6 ur (ali čez noč) v mrzli vodi. Pravilno posušen stročji fižol ne zaostaja v okusu za svežim, ako ga znamo dobro pripraviti.

Gospodinjam toplo priporočamo, da shranijo tudi čim več kumaric v kisu ali pa v soli, cele kumare ali naribane. V vsaki kuharski knjižici je ta postopek opisan.

Nikolaj Kuzmin:

Za domovino

Zgodba iz španskih bojev.

(Nadaljevanje.)

Osmo poglavje.

Prijatelj.

Senjor Alfonzo, novi poveljnik eskadrile, se je ob nizko nagnjeni svetilki sklanjal nad zemljevidi. Včasih je dvignil glavo in prisluhnil udarcem kastanjet, ki jih je veter zanašal iz bližnje krčme, kjer so se po vročih dnevnih borbah zabavali njegovi častniki. V duhu je gledal te svoje pogumne dečke, ki so še pred nekaj urami stali med življenjem in smrtjo ter namesto kastanjet poslušali grom topov in rjojenje ter stokanje borečih se jeklenih ptičev. O, senjor Alfonzo je bil ponosen na svoje fante!

Prijetno misel mu je prepolnil neljub spomin. Alfonzo je bil eden najmelejših letalcev narodne vojske. S svojim lovskim letalom je nasprotniku povzročil ogromne škode. Bil je pravi strah sovražnega letalstva. Nekega dne pa je naletel na močno sovražno eskadrilo, v katere sredi je plavalo črno letalo, ki so ga letalci narodne vojske smatrali za najnevarnejše. Alfonzo ni pomišljal, temveč se poglaval v boj s trdnim sklepom, da napravi konec pravljicnemu junaštvu črnega letala. V neenaki borbi je Alfonzo sestrelil pet nasprotnih letal, a črnega letala ni dosegel. Pač pa je iz črnega letala dobil strel v desno ramo. Ranjeni Alfonzo je kljub temu srečno pristal na tleh narodne vojske.

Sovražni strel je Alfonza toliko pohabil, da sam ni mogel več letati. A v svojem srcu, ki je bilo strastno vdano borbi za svobodo in neodvisnost Španije, je koval maščevanje črnemu ptiču.

Ko je tako mozgal po svojih spominih, je nekdo močno potkal. Alfonzo je jeznó pogledal proti vratom in nevoljno pozval došleca, naj vstopi. Kako se je pa začudil, ko je stopil predenj poročnik Pedro Entrez v novi obleki letalskega častnika. Nekaj časa je Alfonzo brez besed buljil v Pedra, kot da gleda prikazen.

»Ali niste mrtvi?« je končno spravlil iz sebe.

»Ne, senjor Alfonzo, nisem. Godijo se čudeži. Na službo sem vam spet!« Pedro je govoril odločno in samozavestno. Vedel je, da ga je Alfonzo vedno visoko čislal, mnogo bolj kot druge tovariše.

Senjor Alfonzo je vstal in Pedru podal levico. Desnico je še vedno nosil v črni naramnici. Toplo je dejal:

»Nihče od nas, dragi Pedro, ni nikoli dvomil nad vami. Ko so me vprašali, sem odločno izjavil, da nimam niti najmanjšega razloga sumiti v vaše rodoljubje in v trdnost vašega značaja.«

»Iskrena vam hvala. V samotni celici sem se vas pogosto spominjal in zabolet me je ob misli, da morda ne bom mogel nikdar več stisniti vaše dobrotne roke.«

Alfonzo je potegnil iz kupa papirjev polo in jo podal Pedru.

»Glejte, komaj pred nekaj dnevi smo prejeli vašo smrtno obsodbo zaradi bega iz ječe. Obsodba bi se bila morala takoj izvršiti. Kakšen čudež vas je rešil?«

Pedro je držal v rokah svojo smrtno obsodbo in se grenko nasmehnil.

»Da, čudež. Brez častniških znakov sem že stal pred puškami kot lopov in zločinec.«

»Nekaj prav posebnega ste morali doživeti, medtem ko mi tukaj precej lenarimo. Ne razumem, kako nas more Franco, ki se bije pred Bilbaom, pustiti tako v miru.«

»Kaj, tako daleč je že?«

»Da, Baski nudijo pred svojo prestolnico še zadnji odpor. Medtem ko tam vse vre in kipi, se za nas skoraj nihče ne zmeni.«

»Pa bi vendar prav to priliko bilo treba izrabiti za nenadne udarce na drugih delih fronte.«

»Da, dragi Pedro, bilo bi treba, a prilika je v glavnem že zamujena. Udariti bi bilo treba z vso silo takrat, ko so se rdeči obupno umikali. Takrat bi jih bilo lahko podili do kraja. Sedaj so imeli priliko se spet utrditi in okrepiti in mi nič ne vemo, če nas ne čaka prav trd oreh. Oddelki falangistov sicer čistijo zemljišče v smeri proti Madridu, vendar popolne jasnosti na tem delu bojišča nimamo. No, sicer je pa Bilbao tudi vreden vseh

Francovih naporov. O vojaških dolžnostih bova imela priliko še mnogo govoriti. Sedaj mi raje povejte, kako se vam je posrečilo rešiti življenje in čast?«

»To je žalostna zgodba, ki je v njej lepa edino moja prva ljubezen.«

»Prva ljubezen? Kaj pa ima ta opraviti pri tako resnih zadevah?« — se je skoraj osorno oglašil Alfonzo. Vendar je prijazno ponudil Pedru stol.

»Da, moja prva ljubezen. Dobro veste, kako je bilo v oni usodni noči, ko je padel senjor Lopez in sem jaz po čudnem naključju ostal pri življenju.«

»Da, to je bilo nekaj svojevrstnega.«

(Nadaljevanje sledi.)

Ilustracije in klišei

dajo reklami šele pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uvažujte le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske Knjigotisk
Bakrotisk & Klišarna
Litografija & Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**